

Nr 15.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar, m. m., dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 29 januari 1954 dagtecknad proposition, nr 76, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) L a g

angående ändring i lagen den 3 september 1939
(nr 608) om enskilda vägar.

Härigenom förordnas, att 1, 4, 14, 16, 18, 31, 48, 49, 58 och 63 §§ samt 3 kap. lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar¹ ävensom övergångsbestämmelserna till samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att till lagen skall fogas ett nytt kapitel, betecknat 5 kap., av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Denna lag — — — — — eller eljest.

Vad i — — — — — till grunden.

Denna lag äger icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 §, 71 § andra stycket eller 85 § annorledes i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Bestämmelserna i 2—4 kap. äga icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 eller 85 § annorledes i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra, att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Vad i 5 kap. stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan.

Denna lag — — — — — annans ägor.

¹ Ändrad lydelse av 1, 4, 71, 86 och 91 §§, se 1947: 387.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Väg skall — — — — — för annan.

Ej må väg så byggas att plan eller bestämmelser, som enligt vad därom är stadgat innefatta hinder mot bebyggelse i strid mot planen eller bestämmelserna, motverkas eller eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 84 eller 85 § föreskrivits. Inom område, för vilket regionplan finnes fastställd, skall denna plan tjäna till ledning vid utförande av vägföretag.

Vägunderhåll och — — — — — ändamål fordrar.

Vid väghållning — — — — — särskilt stadgat.

14 §.

I fall då vid förrättning eller genom dom enligt detta kapitel bestämts att väg må för fastighet byggas eller begagnas, må till förmån för fastigheten, där det kan ske utan märkligt men för annan fastighet, föreskrivas, att grind eller led ej får bibehållas eller uppsättas å vägen anorstädes än i ägogräns, i korsning av järnväg, spårväg eller vattenväg eller där det erfordras för fullgörande av stadgad stängelskyldighet. Vid meddelande av dylik föreskrift må dess tillämpning i övrigt begränsas efter ty skäligen prövas.

För intrånget — — — — — en gång.

16 §.

Rätt att påkalla förrättning enligt detta kapitel och att vid förrättningen föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare ävensom innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningskyldighet.

I fall då vid förrättning eller genom dom enligt detta kapitel bestämts att väg må för fastighet byggas eller begagnas, må till förmån för fastigheten, där det kan ske utan märkligt men för annan fastighet, föreskrivas, att grind eller led ej får bibehållas eller uppsättas å vägen anorstädes än i korsning av järnväg, spårväg eller vattenväg. Vid meddelande av dylik föreskrift må dess tillämpning i övrigt begränsas efter ty skäligen prövas.

Rätt att påkalla förrättning enligt detta kapitel och att vid förrättningen föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare ävensom innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningskyldighet. *Samma befogenhet, dock*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Väckes sålunda fråga, som i 6—14 §§ avses, må härutinnan talan för fastighet vid förrättningen föras *jämväl* av innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt, i den mån frågan rör hans rätt.

Har efter — — — — — eller godkänt.

18 §.

Ansökning om — — — — — hos länsstyrelsen.

I ansökningen — — — — — och hemvist.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, *som länsstyrelsen låter verkställa*, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

ej i fråga om byggande av väg, tillkomme nyttjanderättshavare, vilken enligt avtal har att fullgöra väghållningsskyldighet för fastigheten.

Väckes sålunda fråga, som i 6—14 §§ avses, må härutinnan talan för fastighet vid förrättningen *städse* föras av innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt, i den mån frågan rör hans rätt.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

31 §.

Förrättningsmannen skall — — — — — vid förrättningen.

I protokollet — — — — — dem åsatta.

I protokollet — — — — — för desamma.

Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragrafföljd för hela förrättningen *och inom åtta dagar efter varje sammanträde å förut tillkännagiven tid och plats uppläsas.*

Protokollet skall förses med underskrift av förrättningsmannen och gode männen, om han av sådana biträdes, samt jämväl undertecknas av de

Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragrafföljd för hela förrättningen. *Innan sammanträde avslutas, skall protokollet för detsamma erhålla slutlig avfattning. Meddelat beslut skall uppläsas. Förrättningsmannen skall underteckna protokollet och därå anteckna dagen, då det är uppsatt.*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sakägare, som närvarit vid sammanträdet, dock att där närvarande sakägare äro flera än tio eller de eljest därom besluta, protokollet skall å deras vägnar undertecknas av två personer, vilka sakägarna därtill utsett. Den är utsedd, som erhållit de flesta rösterna; mellan lika röstetal skilje lotten. Vägrar sakägare sin underskrift eller förekommer anmärkning mot protokollet, skall anteckning därom ävensom om beslut, som i anledning av framställd anmärkning meddelas, i protokollet verkställas.

48 §.

För övervakande av underhållet och vinterväghållningen i fråga om väg, som gjorts till föremål för vägdelning, skall, där någon av vägglottshavarna det fordrar, anställas särskild ojävig tillsyningsman. Bliva vägglottshavarna ej ense om valet av tillsyningsman, skall sådan på anmälan utses av länsstyrelsen.

För att övervaka byggandet av samt underhållet och vinterväghållningen i fråga om väg, som gjorts till föremål för vägdelning, skall, där någon av vägglottshavarna det fordrar, anställas särskild ojävig tillsyningsman. Bliva vägglottshavarna ej ense om valet av tillsyningsman, skall sådan på anmälan utses av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen bestämme — — — — — skäligt prövas.

Tillsyningsmannen entledigas — — — — — efter omständigheterna.

Vad ovan i första och tredje styckena stadgats om vägglottshavare skall, där fastighets väghållningsskyldighet jämlikt 5 § skall fullgöras av innehavaren, tillämpas ej blott å denne utan även å fastighetens ägare.

Vad ovan i första och tredje styckena stadgats om vägglottshavare skall, där fastighets väghållningsskyldighet jämlikt 5 § eller på grund av nyttjanderättsavtal skall fullgöras av annan än fastighetens ägare, tillämpas såväl å ägaren som å den skyldigheten åligger.

49 §.

Försummar vägglottshavare att vederbörligen underhålla sin vägglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall tillsyningsman, som

Försummar vägglottshavare att vederbörligen bygga eller underhålla sin vägglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall till-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmäteri- eller mättningsförrättningar. Varder vid synen, till vilken den försumlige skall i god tid kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhandahållits honom, ofördröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej väglottshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

syningsman, som i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmäteri- eller mättningsförrättningar. Varder vid synen, till vilken den försumlige skall i god tid kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhandahållits honom, ofördröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej väglottshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Vad i — — — — — — — — — — laggillt skick.

58 §.

Menar medlem — — — — — — — — — — annorlunda förordnar.

Talan, som — — — — — — — — — — sitt säte.

Dylik talan må, i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare.

Dylik talan må, i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare. *Samma befogenhet tillkomme nyttjanderättshavare, vilken enligt avtal har att fullgöra ägares förpliktelser mot samfälligheten.*

63 §.

Uttaxering skall — — — — — — — — — — för inbetalningen.

Förmenar väghållningsskyldig, att den i längden verkställda uttaxeringen eller fördelningen ej är med lag

Förmenar väghållningsskyldig *eller sådan nyttjanderättshavare, som omförmäles i 58 § tredje stycket, att*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

överensstämmande, äge han genom stämning å styrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet påfordra rättelse i den gjorda debiteringen. Talan, som nu nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte. *Ändå att dylik klandertalan väckes, vare väghållningsskyldig pliktig att å tid, som av styrelsen bestämts, inbetala å honom uttaxerat bidrag* vid äventyr att, där ej rätten annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.

Är fastighet, — — — — — är sagt.

den i längden verkställda uttaxeringen eller fördelningen ej är med lag överensstämmande, äge han genom stämning å styrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet påfordra rättelse i den gjorda debiteringen. Talan, som nu nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte. *Uttaxerat belopp skall, ändå att klandertalan väckts, inbetalas å tid, som av styrelsen bestämts, vid äventyr att, där ej rätten annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.*

3 KAP.

Vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse.

Allmänna bestämmelser.

71 § (första stycket).

Beträffande område på landet eller i stad, inom vilket tätare bebyggelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkomma, må länsstyrelsen förordna, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (*v ä g f ö r e n i n g*) för väghållning i fråga om de vägar, som i den ordning nedan sägs förklarats skola anses såsom föreningens vägar; och skola i ty fall rörande dessa vägar, förutom vad i 1 kap. finnes föreskrivet, de nedan i detta kapitel meddelade särskilda bestämmelser lända till efterrättelse.

71 §.

Beträffande område på landet eller i stad, inom vilket tätare bebyggelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkomma, må i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (*v ä g f ö r e n i n g*) med ändamål att ombesörja och bekosta väghållning i fråga om de vägar, vilka förklarats skola anses såsom föreningens vägar, samt att handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

73 § (första stycket).

Vägförening har att ombesörja och bekosta väghållningen i fråga om föreningens vägar samt handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

71 § (fjärde stycket).

Finnes inom vägförenings område mark, som i byggnadsplan avsetts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta jämväl iordningställande och underhåll av dylik plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla beträffande sådan allmän plats.

73 § (andra stycket).

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess sålunda angivna ändamål.

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess *nu* angivna ändamål, *föreningen dock obetaget att ombesörja vägbelysning.*

72 § (andra stycket).

I vägförening skall icke ingå fastighet, vars inom området belägna del utgöres av allenast kanal, järnväg, spårväg, väg eller gata, så framt ej till sådan anläggning hörer inom området belägen byggnads-, lastage- eller upplagsplats eller dylikt samt länsstyrelsen fördenskull i den ordning, som i första stycket sägs, prövar fastigheten skola delta i föreningens väghållning.

72 §.

I vägförening skall icke ingå fastighet, vars inom föreningens område belägna del utgöres av allenast väg, gata, järnväg, spårväg eller kanal, så framt ej till sådan anläggning hörer inom området belägen byggnads-, lastage- eller upplagsplats eller dylikt samt fastigheten fördenskull prövas skola delta i föreningens väghållning.

82 §.

Till vägförenings vägar, varom i 71 § förmåles, skola efter prövning, som nedan sägs, hänföras erforderliga vägar för utfart från området eller för samfärdseln mellan olika delar av detsamma; dock icke

73 §.

Till vägförenings vägar skola efter prövning, som nedan sägs, hänföras erforderliga vägar för utfart från området eller för samfärdseln mellan olika delar av detsamma; dock icke

1) väg, som ej kan anses lämplig

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1) väg, som ej kan anses lämplig för områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande, eller

2) väg, som är till nytta endast för en ringa del av området, eller

3) väg, som icke är av synnerlig vikt för området och ej kan anläggas eller upplåtas till begagnande för de i föreningen ingående fastigheterna utan märkligt men för fastighet, var- till vägmarken eller vägen hör.

för områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande, eller

2) väg, som är till nytta endast för en ringa del av området, eller

3) väg, som icke är av synnerlig vikt för området och ej kan anläggas eller upplåtas till begagnande för de i föreningen ingående fastigheterna utan märkligt men för fastighet, var- till vägmarken eller vägen hör.

Vad ovan under 1) sagts utgöra icke hinder för att till föreningens vägar tills vidare hänföra väg, som är iståndsatt för begagnande och beräknas kunna under avsevärd tid vidmakthållas utan att därigenom områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande försvåras.

83 §.

74 §.

Vad rörande skyldighet att hålla väg eller rätt att begagna väg blivit genom förrättning, dom eller avtal bestämt utgöra icke hinder att hänföra vägen till föreningens vägar; och skall, där så sker, i stället för de äldre bestämmelserna tillämpas vad beträffande sådana vägar finnes i detta kapitel föreskrivet.

87 § (första stycket).

75 §.

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen.

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens anläggning eller övertagande till väghållning jämväl nytta för den till ersättning berättigade, skall hänsyn därtill tagas vid ersättningens bestämmande. För föreningens rätt att begagna befintlig väg skall ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, gäldas ersättning till fastighet, som ingår i föreningen. Att mark jämväl i vissa andra fall må tagas i anspråk utan ersättning, därom stadgas i byggnadslagen.

87 § (andra stycket).

Medför vägens anläggning eller övertagande till väghållning av föreningen jämväl nytta för den till ersättning berättigade, skall hänsyn därtill tagas vid ersättningens bestämmande. För föreningens rätt att begagna befintlig väg skall ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, gäldas ersättning till fastighet, som ingår i föreningen.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

87 § (nionde stycket).

Skall väg byggas så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

90 § (första punkten).

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor och i den ordning, som i 2 kap. omförmäles, dylik rätt för föreningen upplåtas.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor dylik rätt för föreningen upplåtas.

84 § (tredje stycket andra punkten).

Länsstyrelsen bestämme ock i vad mån och på vilka villkor grind eller led må finnas å dylik väg.

Över vägförenings väg må grind eller led ej bibehållas eller uppsättas med mindre därtill givits tillstånd i den ordning nedan sägs.

76 § (första stycket).

De i vägförening ingående fastigheterna skola, där ej nedan annorledes stadgas, bidra till föreningens utgifter i förhållande till fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden; och äge i ty fall, om sådant värde ej åsatts fastighet, länsstyrelsen på ansökan och efter verkställd utredning bestämma särskilt värde att, intill dess taxering skett, ligga till grund för beräkningen av fastighetens andelstal.

76 §.

De i vägförening ingående fastigheterna skola, där ej nedan annorledes stadgas, bidra till föreningens utgifter i förhållande till fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden; och skall i ty fall, om sådant värde ej åsatts fastighet, bestämmas särskilt värde att, intill dess taxering skett, ligga till grund för beräkningen av fastighetens andelstal.

76 § (andra stycket).

Skulle länsstyrelsen i visst fall finna att, med hänsyn till fastigheternas nytta av vägarna samt fastigheternas förmåga att bära kostnader för väghållningen, den i första stycket angivna allmänna grunden för delaktigheten måste medföra mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan än viss annan sådan grund, äge länssty-

Skulle i visst fall befinnas att, med hänsyn till fastigheternas nytta av vägarna samt fastigheternas förmåga att bära kostnader för väghållningen, den i första stycket angivna allmänna grunden för delaktigheten måste medföra mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan än viss annan sådan grund, må sistnämnda grund

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

relsen, sedan tillfälle beretts vägföreningens medlemmar att yttra sig i ärendet, fastställa sistnämnda grund att tillämpas i stället för taxeringsvärdena. Vid bedömande av lämplighetsfrågan skall iakttagas bland annat, att reglerna för delaktigheten skola vara av beskaffenhet att kunna utan avsevärd svårighet omedelbart tillämpas av vägföreningen även under växlande förhållanden med avseende å fastighetsindelningen och bebyggelsen inom området.

fastställas att tillämpas i stället för taxeringsvärdena. Vid bedömande av lämplighetsfrågan skall iakttagas bland annat, att reglerna för delaktigheten skola vara av beskaffenhet att kunna utan avsevärd svårighet omedelbart tillämpas av vägföreningen även under växlande förhållanden med avseende å fastighetsindelningen och bebyggelsen inom området.

76 § (tredje stycket).

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, såsom att viss i föreningen ingående fastighet till betydande del av ägovidden faller utom föreningens område eller eljest drager jämförelsevis ringa nytta av den väghållning, föreningen har att ombesörja, eller att den för fastighetens räkning å föreningens vägar bedrivna trafiken i särskilt hög grad föranleder ökning av väghållningskostnaderna, må länsstyrelsen på ansökan åsätta fastigheten visst lägre eller högre andelstal än vad som skulle följa av den allmänna grund för delaktigheten, som i första stycket stadgas eller med stöd av bestämmelserna i andra stycket fastställts att gälla beträffande föreningen.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, såsom att viss i föreningen ingående fastighet till betydande del av ägovidden faller utom föreningens område eller eljest drager jämförelsevis ringa nytta av den väghållning, föreningen har att ombesörja, eller att den för fastighetens räkning å föreningens vägar bedrivna trafiken i särskilt hög grad föranleder ökning av väghållningskostnaderna, må för fastigheten bestämmas visst lägre eller högre andelstal än vad som skulle följa av den allmänna grund för delaktigheten, som i första stycket stadgas eller med stöd av bestämmelserna i andra stycket fastställts att gälla beträffande föreningen.

76 § (fjärde stycket).

Verkställes inom området från fastighet avstyckning av ett flertal lägenheter till försäljning, må länsstyrelsen på ansökan efter ty skäligt förordnas att denna fastighet så ock annan i föreningen ingående fas-

Verkställes inom föreningens område från fastighet avstyckning av ett flertal lägenheter till försäljning, må, där så befinnes skäligt, förordnas att denna fastighet så ock annan i föreningen ingående fastighet, som har

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

tighet, som har samme ägare, skola i fråga om kostnaderna för byggande av viss eller vissa av föreningens vägar deltaga efter visst högre andelstal än det, som för sagda fastighets eller fastigheters delaktighet i övrigt är gällande. *I fall, som i detta stycke avses, må länsstyrelsen föreskriva att i vägbyggnadskostnad skall inräknas jämväl ersättning enligt 87 §.*

same ägare, skola i fråga om kostnaderna för byggande av viss eller vissa av föreningens vägar deltaga efter visst högre andelstal än det, som för sagda fastighets eller fastigheters delaktighet i övrigt är gällande. *I ty fall må jämväl föreskrivas att i vägbyggnadskostnad skall inräknas ersättning enligt 75 § första stycket.*

76 § (femte stycket).

Ansökning, som i denna paragraf sägs, må göras antingen av vägföreningen eller av den, som å förenings-sammanträde äger föra talan för fastighet, vars särskilda andelstal är i fråga. Tillfälle skall beredas fastighetens ägare och innehavare så ock föreningen att yttra sig över ansökningen, i den mån de ej själva framställt eller biträtt densamma.

89 § (första stycket).

Rätt att begagna vägföreningens väg, som föreningen anlagt eller övertagit till väghållning, tillkomme förutom envar av föreningens medlemmar jämväl annan fastighet, för vilken vägen är till nytta; men åligge det denna fastighet att årligen till föreningen erlägga avgift för vägens begagnande för fastighetens räkning, och må rättigheten icke under något år tagas i bruk, innan avgiften för samma år blivit gulden.

77 §.

Om förrättning och dess prövning i länsstyrelsen.

71 § (tredje stycket).

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande eller beslut enligt första eller andra stycket, skall länsstyrelsen låta vidtaga den förberedande utredning, som må anses erforderlig, samt i ärendet höra byggnadsnämnden, där

78 §.

Finner länsstyrelse anledning till antagande att förhållandena å viss ort inom länet påkalla bildande av vägförening, skall frågan företagas till handläggning vid förrättning i den ordning nedan omförmäles.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

fråga är om stad eller annan ort, var-
est skyldighet föreligger att söka
byggnadslov, ävensom bereda ägare
och innehavare av fastigheter inom
området tillfälle att å sammanträde
inför länsstyrelsen eller den länssty-
relsen förordnar yttra sig i ärendet.
Kungörelse om sammanträdet skall
minst fjorton dagar förut uppläsa i
kyrkan för vederbörande församling
eller församlingar och införas i orts-
tidning. Kommun, inom vilken områ-
det i sin helhet eller till någon del är
beläget, varde av länsstyrelsen kallad
att genom ombud närvara vid sam-
manträdet. Därest fastighet, som står
under allmän myndighets vård och
inseende, ingår eller skall ingå i väg-
föreningen, tillställe länsstyrelsen
den myndighet särskild underrättelse
om sammanträdet.

Rätt att föra talan vid förrättning-
en tillkommer ägare och i 5 § avsedd
innehavare av fastighet, som saken
förmenas angå, samt innehavare av
nyttjande- eller servitutsrätt med av-
seende å fastigheten, envar i vad frå-
gan rör hans rätt.

Om förordnande av förrättnings-
man, biträde vid förrättningen av go-
de män samt utseende av sakkunnigt
biträde åt förrättningsman gälle vad
i 19 § första stycket, 20 § och 22 §
första stycket första punkten sägs.
Beträffande förrättningen i övrigt
skola bestämmelserna i 23 §, 24 §
första stycket, 25 § och 27—31 §§
äga motsvarande tillämpning, dock
att underrättelse om tid och ställe
för sammanträde städse skall tillstäl-
las byggnadsnämnden samt att an-
teckning som omförmäles i 31 § and-
ra stycket må underlätas.

72 § (första stycket).

Prövning, huruvida vad i detta ka-
pitel stadgas rörande inom området
belägen fastighet skall tillämpas å så-
dan byggnad eller anläggning, som i
1 § andra stycket sägs, skall verkstäl-
las av länsstyrelsen i samband med
förordnande om vägförenings bildan-
de samt eljest på ansökning av väg-
föreningen eller egendomens ägare.
Den sistnämnde och, där frågan upp-
kommer sedan föreningen bildats,
föreningen skola höras i ärendet.

75 §.

Då förordnande enligt 71 § första
stycket meddelats, har länsstyrelsen
att kalla dem, som enligt 74 § äga ut-
öva rösträtt för de i vägföreningen

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ingående fastigheterna, att å tid och plats, som länsstyrelsen bestämmer, sammanträda för antagande av stadgar för föreningen och val av styrelse. Kallelserna skola avsändas minst fjorton dagar före sammanträdet.

84 § (första stycket).

Då stadgar för vägförening fastställts och styrelse blivit utsedd, skall länsstyrelsen till avgörande företaga frågan vilka vägar som skola förklaras vara föreningens. Har i samband med den i 71 § omförmälda utredningen eller eljest upprättats förslag härutinnan, skall länsstyrelsen över förslaget höra vägföreningen. Vid behov äge länsstyrelsen förordna sakkunnig person att i samråd med föreningen upprätta dylikt förslag. I förslaget skall intagas noggrann uppgift å de fastigheter, vilka de föreslagna vägarna tillhöra eller å vilkas mark de skulle anläggas, ävensom å vederbörande ägares och innehavares namn och hemvist.

84 § (andra stycket).

Länsstyrelsen skall granska förslaget samt låta verkställa de besiktningar och undersökningar i övrigt, som finnas erforderliga. Därefter skall länsstyrelsen till envar ägare och innehavare av de i vägföreningen ingående fastigheterna och av övriga fastigheter, vilka saken kan angå, sända kallelse till sammanträde för överläggning i ärendet inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

84 § (tredje stycket första punkten).

Sedan dylikt sammanträde hållits och den ytterligare utredning, länsstyrelsen finner nödig, förebragts, skall länsstyrelsen med ledning av bestämmelserna i 82 och 83 §§ fastställa vilka vägar, som skola vara föreningens, samt beträffande varje sådan väg angiva dess läge, sträckning och bredd ävensom meddela de föreskrifter i övrigt rörande vägarnas beskaffenhet den tid mark är bar och vintertiden, vilka med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten må anses påkallade.

92 § (första stycket).

Äro för fullgörande av de uppgifter, som enligt detta kapitel ankomma på länsstyrelsen, särskilda undersökningar eller utredningar erforderliga, må länsstyrelsen därtill vid behov anlita sakkunnigt biträde.

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmas av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid lantmäteriförrättningar.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

92 § (andra och tredje styckena).

Finner länsstyrelsen att fråga, som enligt detta kapitel väckts genom ansökan av annan än vägförening, icke kan avgöras utan sådan utredning, vartill sakkunnigt biträde måste anlitas, och är ej anledning att företaga utredningen oavsett ansökningen, berede länsstyrelsen sökanden tillfälle att inom viss tid yttra sig, huruvida han, änskönt ersättningsskyldighet efter ty nedan sägs kan för honom uppkomma, vill vidbliva ansökningen. Har han ej inom den bestämda tiden eller sedermera, innan kostnad för arvode åt biträdet uppstått, återkallat sin ansökan, äge länsstyrelsen, därest vid den slutliga handläggningen av ärendet så prövas skäligt, förplikta sökanden att återgälda länsstyrelsen nämnda kostnad eller viss del därav. Länsstyrelsen må ock, innan biträdet anlitas, avfordra sökanden säkerhet för samma kostnad.

Skall ej sökande, efter ty nu är sagt, slutligen vidkännas utgifter för sakkunnigt biträde, som i denna paragraf avses, eller har länsstyrelsen haft utgift för arvode åt sakkunnig, som i 84 § omförmäles, har vägföreningen att ersätta samma utgifter.

Ersättning, som nu sagts, så ock annan av förrättningen föranledd kostnad skall gäldas av vägföreningen eller, om vägförening ej kommer till stånd, av kronan. Där kostnad föranletts uteslutande av viss sakägares yrkande eller bestridande, må dock, om så prövas skäligt, sakägaren förpliktas gälda sagda kostnad.

79 §.

Förrättningsmannen skall tillse, att vid förrättningen förebringas sådan utredning angående bebyggelsen och förhållandena i övrigt inom det område, förrättningen avser, att på grund därav kan bedömas, huruvida vägförening bör bildas för att ombesörja väghållning inom området eller del därav.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Finnes vägförening böra komma till stånd, skall särskilt utredas:

huru föreningens område bör avgränsas;

huruvida i föreningen bör ingå sådan byggnad eller industriell anläggning, som avses i 1 § andra stycket, eller sådan fastighet, som sägs i 72 §;

vilka vägar som böra omfattas av föreningens väghållning samt när dessa vägar böra anläggas eller övertagas till väghållning av föreningen;

huru dessa vägar böra utföras till läge, sträckning, bredd, byggnadssätt och anordning i övrigt;

huruvida anledning förekommer att i enlighet med stadgandena i 76 § fastställa annan grund än taxeringsvärdena att gälla vid fördelning av väghållningsbördan eller att bestämma särskilt värde eller andelstal för viss fastighet samt vad i sådant hänseende bör föreskrivas;

vilka föreskrifter som med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten böra gälla rörande vägarnas beskaffenhet den tid mark är bar och vintertiden;

i vad mån och på vilka villkor det bör vara medgivet att hålla grind eller led över väg;

huruvida för ändamålsenliga fullgörandet av väghållningsskyldigheten erfordras rätt, som i 13 § omförmäles, samt, därest sådan rätt finnes böra upplåtas, på vilket eller vilka ställen, i vilken omfattning och på vad sätt rättigheten bör få utövas ävensom huruvida sand-, grus-, jord- eller stentäkt, som anses böra upplåtas, må för sitt ändamål nyttjas av ägaren eller eljest av annan än föreningen.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

86 §.

Där i ärende, som i 84 och 85 §§ avses, fråga är om väg i stad eller annan ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov samt frågan kan äga betydelse för bebyggelsen eller fastighetsbildningen, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från byggnadsnämnden samt, i viktigare fall, vederbörande stadsfullmäktige, kommunalnämnd i köping eller municipalnämnd.

Förrättningsmannen skall i den utsträckning, som kan anses erforderlig, samråda med vägförvaltningen i länet samt med övriga myndigheter, lokala organ och sammanslutningar, vilka hava ett väsentligt intresse av sättet för vägfrågornas lösande.

Närmare anvisningar till ledning för förrättningsmän vid handläggning av förrättningar utfärdar Konungen eller den Konungen förordnar.

80 §.

Sedan vid förrättningen tillfälle beretts sakägarna att yttra sig samt erforderlig utredning verkställt, skall förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, upprätta skriftligt utlåtande angående de i 79 § omförmälda frågorna. I utlåtandet skall tillika angivas, huru kostnaderna för förrättningen skola gäldas.

84 § (fjärde stycket).

Föreningens vägar skola utmärkas å karta.

Skall enligt utlåtandet vägförening bildas, utmärke förrättningsmannen å karta föreningens område och vägar. Vid utlåtandet skola i ty fall fogas dels förteckning över vägarna med uppgift om de fastigheter, å vilka vägarna äro belägna eller skola anläggas, dels ock förteckning över fastigheterna inom föreningens område med uppgift för varje fastighet om ägarens namn och hemvist jämte andelstal. Förteckningarna skola innehålla erforderliga hänvisningar till kartan.

Utlåtandet skall innehålla besked, huruvida underställning skall äga rum enligt vad i 81 § första stycket

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sågs, samt uppgift om vad den, som vill anföra besvär över utlåtandet, har att iakttaga.

Förrättningen skall avslutas med att utlåtandet framlägges för sakägarna å tid och plats som vid sammanträde bestämts; och skall utlåtandet därefter jämte övriga i andra stycket omförmälda handlingar å sådan plats vara utställt till granskning under den tid, som efter ty i 81 § sägs gäller för anförande av besvär över utlåtandet. Innan förrättningen avslutas, skall kungörelse om tiden och platsen, där utlåtandet kommer att hållas tillgängligt, uppläsa i kyrkan för den eller de församlingar, där de av förrättningen berörda fastigheterna äro belägna, och införas i ortstidning samt översändas till byggnadsnämnden.

Sedan förrättningen avslutats, skall förrättningsmannen så snart ske kan till länsstyrelsen översända samtliga till förrättningen hörande handlingar jämte nödigt antal avskrifter av desamma.

81 §.

Finner länsstyrelsen med hänsyn till att samband råder mellan fråga, som förekommer vid förrättningen, och fråga, som handlägges av länsstyrelsen, eller av annan orsak lämpligt att utlåtandet underställes länsstyrelsens prövning, äger länsstyrelsen meddela föreskrift därom, såframt förrättningen ännu ej avslutats. Jämväl förrättningsmannen äger med gode männen, där han av sådana biträdes, besluta att utlåtandet skall underställas länsstyrelsens prövning.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Sakägare så ock byggnadsnämnden äga i händelse av missnöje med utlåtandet föra talan däremot hos länsstyrelsen genom besvär, som skola vara dit inkomna inom trettio dagar från den dag, då förrättningen avslutats.

82 §.

Skall ej underställning av utlåtandet ske och hava besvär ej anförts inom föreskriven tid, skall vid utlåtandet bero; och gånge detsamma i verkställighet i den ordning nedan stadgas.

83 §.

I ärende, som genom underställning eller besvär bragts under länsstyrelsens prövning, har länsstyrelsen att föranstalta om den ytterligare utredning, som må anses erforderlig.

Finnes utredningen icke böra äga rum hos länsstyrelsen, äge länsstyrelsen med undanröjande av utlåtandet återförvisa ärendet till förrättningsmannen. I annat fall skall länsstyrelsen, om skäl därtill föreligger, upprätta förslag till ändring av utlåtandet. Ändringsförslaget skall jämte avskrift av inkomna besvärslägg utställas till granskning å den plats, där utlåtandet varit utställt; och har länsstyrelsen att bestämma tid, inom vilken sakägare må till länsstyrelsen inkomma med erinringar mot förslaget. Utställandet skall kungöras på sätt i 80 § fjärde stycket sägs, och skall i kungörelsen intagas underrättelse om den tid, under vilken erinringar må avgivas. Rör ändring allenast viss eller vissa sakägars rätt, må i stället för vad nu föreskrivits avskrifter av ändringsförsla-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

get och besvärslagorna tillställas dessa sakägare med tillkännagivande att de äga inom viss tid inkomma med erinringar.

Ej må, med mindre i nu stadgad ordning tillfälle beretts sakägare att yttra sig, ändring göras i utlåtandet, såvitt angår hans rätt.

91 § (fjärde stycket).

Kopia av karta över föreningens vägar samt avskrift av besluten rörande desamma skola av länsstyrelsen överlämnas till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle som nyss nämnts, vare kartkopian och avskrift av besluten tillställda både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

84 §.

Då slutligen avgjorts att vägförening skall bildas samt förrättningskartan i erforderlig mån kompletteras, skola kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och i 80 § omförmälda förteckningar jämte beslut, som må hava meddelats över utlåtandet, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen ävensom till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle, som nu nämnts, skola kartkopia och avskrift av handlingarna tillställas både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

71 § (andra stycket).

Jämkning av de gränser för området, vilka angivas vid förordnandets meddelande, äge länsstyrelsen sedermera besluta, där sådant av ändrade förhållanden påkallas. Skulle, sedan vägförening bildats, länsstyrelsen finna, att behov av vägförhållandenas ordnande i enlighet med föreskrifter-

85 §.

Sedan beslut meddelats i fråga, som avses i 79 §, må frågan, där sådant påkallas av ändrade förhållanden, upptagas till förnyad prövning. Har, sedan vägförening bildats, behovet av vägförhållandenas ordnande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel upphört, må föreningen upplösas.

(Gällande lydelse)

na i detta kapitel ej vidare föreligger, äge länsstyrelsen besluta, att för-
eningen skall upplösas.

76 § (sjätte stycket).

Beslut, som med stöd av stadgan-
dena i denna paragraf meddelats, äge
länsstyrelsen i enahanda ordning
upphäva eller ändra, såframt de för-
hållanden, som legat till grund för
beslutet, undergått ändring.

85 §.

Finner länsstyrelsen ändrade för-
hållanden därtill föranleda, skall
länsstyrelsen, efter vederbörlig utred-
ning och sedan tillfälle beretts väg-
föreningen och annan, som saken rö-
rer, att yttra sig i ärendet, förordna,
att väg, som förut icke hänförts till
föreningens vägar, skall såsom sådan
väg av föreningen byggas eller till
väghållning övertagas eller att väg,
som är föreningens, icke vidare skall
såsom sådan anses, så ock vidtaga
ändring av vad eljest tidigare jämlikt
84 § tredje stycket beslutits.

87 § (tredje stycket).

Kan överenskommelse i ersätt-
ningsfrågan icke träffas, skall för-
eningen genom stämning hänskjuta
tvisten till domstols prövning.

90 § (andra punkten).

Rörande ersättningen för upplåtel-
sen och annat intrång, som därav för-
anledes, gälle i tillämpliga delar vad
i 43—45 §§ finnes för motsvarande
fall föreskrivet.

(Föreslagen lydelse)

Beträffande förfarandet i ärende,
som nu sagts, skall i tillämpliga delar
gälla vad i 78—84 §§ sägs. Där med
hänsyn till utredningens omfattning
ny förrättning finnes ej erforderlig,
äger dock länsstyrelsen företaga
ärendet till avgörande utan att för-
rättning föregått. I ty fall skall läns-
styrelsen föranstalta om utredning i
ärendet samt bereda vägföreningen
och envar annan, vars rätt är i fråga,
tillfälle att yttra sig i ärendet. För
utredningen äger länsstyrelsen anlita
sakkunnigt biträde, och skall i fråga
om ersättning till denne vad i 78 §
femte och sjätte styckena sägs äga
motsvarande tillämpning.

Där vid handläggning av ärende,
som avses i denna paragraf, kallelse
eller annat meddelande skall delgi-
vas ägare eller innehavare av fastig-
het, vilken ingår i vägförening, må
delgivningen ske med föreningens
styrelse, som har att ofördröjligen
underrätta den eller de medlemmar
av föreningen, vilka beröras av med-
delandet.

Om behandlingen av ersättningsfrågor
m. m.

86 §.

Kan överenskommelse ej träffas
om sådan ersättning för upplåtelse
eller annat intrång, som avses i 75 §
första eller tredje stycket, skall väg-
föreningen genom stämning hänskju-
ta tvisten till domstols prövning.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

87 § (fjärde stycket).

Målet anhängiggöres vid ägodelningsrätten i den ort, där vägen eller största delen av densamma är belägen. Rörande förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar vad om jorddelningsmål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat.

87 § (femte stycket).

Den, som fordrar ersättning, stånde jämväl öppet att få *frågan* prövad enligt vad *ovan* sagts, *såframt* ej föreningen åtnjuter anstånd, som i 88 § omförmåles, med vägens byggande eller övertagande till väghållning enligt beslut, som meddelats innan ersättningskravet genom stämning väckes.

Den, som fordrar ersättning, stånde jämväl öppet att få *tvisten* prövad enligt vad *nu* sagts, *dock ej då fråga är om ersättning enligt 75 § första stycket för markupplåtelse eller annat intrång av väg samt* föreningen åtnjuter anstånd, som i 87 § omförmåles, med vägens byggande eller övertagande till väghållning enligt beslut, som meddelats innan ersättningskravet genom stämning väckes.

87 § (sjätte stycket).

Vägföreningen vare pliktig vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, där ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt anorlunda förordna.

87 § (sjunde stycket).

På begäran av vägföreningen bestämme ägodelningsrätten, så snart ske efter det målet där anhängiggjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin *skyldighet att gälda ersättning enligt första stycket*.

På begäran av vägföreningen bestämme ägodelningsrätten, så snart ske efter det målet där anhängiggjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin *ersättningskyldighet*.

87 § (åttonde stycket).

Sedan föreningen hos länsstyrelsen nedsatt det sålunda bestämda beloppet, äge föreningen utan hinder av att ersättningsfrågan icke blivit slutligen avgjord taga vägmarken *eller* vägen i anspråk för avsett ändamål.

Sedan föreningen hos länsstyrelsen nedsatt det sålunda bestämda beloppet, äge föreningen utan hinder av att ersättningsfrågan icke blivit slutligen avgjord taga vägmarken, vägen *eller rättigheten* i anspråk för avsett ändamål.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

89 § (andra stycket).

Kan med föreningen ej träffas överenskommelse om fastighetens rätt att begagna vägen eller rörande beloppet av den årliga avgiften, må tvisten efter stämning hänskjutas till ägodelningsrättens avgörande; och gälle i ty fall vad i 87 § fjärde stycket är stadgat. I enahanda ordning må frågan upptagas till förnyad prövning, där ändrade förhållanden inträtt, som på frågan i synnerlig mån inverka.

Uppstår tvist om sådan rätt att begagna väg, som avses i 77 §, eller om beloppet av avgiften för begagnandet, må tvisten efter stämning hänskjutas till domstols prövning; och gälle därom vad i andra stycket sägs. I enahanda ordning må frågan upptagas till förnyad prövning, där ändrade förhållanden inträtt, som i synnerlig mån inverka på frågan.

Om verkställighet.

88 §.

Underlåter vägförening att vederbörligen bygga eller underhålla någon av föreningens vägar eller fullgöra vinterväghållning därå, må länsstyrelsen, där densamma finner det med hänsyn till ortsförhållandena påkallat, så ock på begäran av ägare eller innehavare av fastighet, som icke ingår i föreningen men förvärvat rätt att begagna vägen, förelägga föreningen viss tid, inom vilken erforderliga åtgärder skola hava företagits vid äventyr, att åtgärderna varda verkställda genom länsstyrelsens försorg på föreningens bekostnad.

Där i fall, som i första stycket avses, på föreningen ankommande åtgärd, varav rätten att tillträda vägmärken eller vägen är beroende, icke vidtagits av föreningen, må länsstyrelsen förelägga densamma viss tid härför samt, om den tid försittes, förordna den av länsstyrelsen utsedde ledamoten i föreningens styrelse eller annan syssloman att för föreningen vidtaga nämnda åtgärd och att i styrelsens ställe hos föreningsmedlemmarna uttaga härför erforderliga bidrag. Syssloman njute av föreningen arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

87 §.

Där i fall, som i första stycket avses, på föreningen ankommande åtgärd, varav rätten att tillträda vägmärken eller vägen är beroende, icke vidtagits av föreningen, må länsstyrelsen förelägga densamma viss tid härför samt, om den tid försittes, förordna syssloman att för föreningen vidtaga nämnda åtgärd och hos föreningsmedlemmarna uttaga härför erforderliga bidrag. Syssloman njute av föreningen arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

På framställning av vägföreningen äge länsstyrelsen medgiva föreningen anstånd tills vidare eller under viss tid med vägs byggande eller övertagande till väghållning. Beviljat anstånd må länsstyrelsen återkalla närhelst skäl därtill äro.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Om vägförenings organisation och förvaltning.

74 §.

För vägförening skola antagas stadgar och skall finnas styrelse. Föreningens beslutanderätt utövas av medlemmarna å sammanträde.

Stadgarna skola angiva föreningens benämning, som skall innehålla ordet vägförening, föreningens ändamål under hänvisning till de beträffande föreningen meddelade beslut, den ort, där styrelsen skall hava sitt säte, huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet, huru revision av styrelsens förvaltning skall ske, tiden för räkenskapsavslutning, huru ofta ordinarie föreningssammanträde skall hållas, sätt och tid för kallelse till sammanträde och sättet för andra meddelandens överbringande till delägarna ävensom vad i övrigt kan finnas nödigt.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, som strider mot denna eller annan lags föreskrifter eller som kan anses äventyra sådan delägarers rätt, för vilken skyldighet att ingå i föreningen framdeles kan inträda.

Stadgarna och beslut om ändring däri skola för att bliva gällande granskas och fastställas av länsstyrelsen.

Föreningens styrelse skall bestå av tre eller fem ledamöter, vilka skola vara här i riket bosatta. Styrelsen skall hava sitt säte inom den kommun, där *området* i sin helhet eller till största delen är beläget. En av styrelsens ledamöter utses av länsstyrelsen och må av föreningen åtnjuta arvode med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen; de övriga väljas av föreningen.

88 §.

Föreningens styrelse skall bestå av tre eller fem ledamöter, vilka skola vara här i riket bosatta. Styrelsen skall hava sitt säte inom den kommun, där *föreningens område* i sin helhet eller till största delen är beläget. En av styrelsens ledamöter utses av länsstyrelsen och må av föreningen åtnjuta arvode med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen; de övriga väljas av föreningen.

Där vid förrättning enligt 78 § vägförening finnes böra komma till stånd, skall förrättningsmannen söka förmå sakägarna att ena sig om antagande av stadgar och utseende av ledamöter i styrelsen samt därvid för sakägarna framlägga förslag till stadgar. Hava, då beslut om bildande av vägförening vinner laga kraft, medlemmarna av föreningen ej enat sig om antagande av stadgar och utseende av ledamöter i styrel-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sen, meddele länsstyrelsen nödiga föreskrifter att gälla såsom stadgar intill dess bristen avhjälpes samt förordne den av länsstyrelsen utsedde ledamoten av styrelsen att mot arvode, som länsstyrelsen bestämmer, såsom syssloman förvalta föreningens angelägenheter och företräda föreningen på sätt om styrelse finnes nedan stadgat. Syslomanen åligge att ofördröjligen utlysa sammanträde med föreningens medlemmar för antagande av stadgar och val av ledamöter i styrelsen.

Å föreningssammanträde må röst rätt för fastighet, som ingår i föreningen, utövas av den, som enligt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens bidragsskyldighet, efter det andelstal, som efter ty *nedan* i 76 § sägs skall vara bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Beträffande styrelse och föreningssammanträde skola i övrigt stadgandena i 52, 54, 55, 56 och 57 §§ äga motsvarande tillämpning, därvid skall iakttagas att styrelseledamot, utsedd av länsstyrelsen, endast av densamma må skiljas från sitt uppdrag.

Menar medlem av vägförening, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av föreningen, äge han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, som jämte det överklagade beslutet skola *ingivas* inom trettio dagar från beslutets dag, *klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvärshandlingarna så tidigt att de före sagda tids utgång komma länsstyrelsen till handa*. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet

Å föreningssammanträde må röst rätt för fastighet, som ingår i föreningen, utövas av den, som enligt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens bidragsskyldighet, efter det andelstal, som efter ty i 76 § sägs skall vara bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Menar medlem av vägförening, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av föreningen, äge han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, som jämte det överklagade beslutet skola *vara dit inkomna* inom trettio dagar från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Talan, som nu nämnts, må i fall,

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Talan, som nu nämnts, må i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare.

då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare. *Samma befogenhet tillkomme nyttjanderättshavare, som enligt avtal har att fullgöra ägares förpliktelser mot föreningen.*

77 §.

89 §.

Vägförenings medelsbehov skall, där det icke fylles genom andra inkomster, täckas genom uttaxering å föreningens medlemmar av bidrag i penningar.

Beträffande uttaxering skall vad i 63 § första stycket finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. Förmenar medlem av vägföreningen, att verkställd uttaxering eller fördelning å medlemmarna av uttaxerat belopp ej är med lag överensstämmande, äge han hos länsstyrelsen söka rättelse i den gjorda debiteringen genom besvär, som jämte styrkt avskrift av debiteringslängden skola *ingivas* inom trettio dagar efter det sammanträde, å vilket längden varit framlagd för granskning, *klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvärshandlingarna så tidigt att de före sagda tids utgång komma länsstyrelsen till handa.* Ändå att besvär sålunda anförts, skall å tid, som av föreningens styrelse bestämts, uttaxerat bidrag inbetalas, vid äventyr att, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägnade dom ålagd.

Beträffande uttaxering skall vad i 63 § första stycket finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. Förmenar medlem av vägföreningen *eller nyttjanderättshavare, som omförmäles i 88 § sista stycket*, att verkställd uttaxering eller fördelning å medlemmarna av uttaxerat belopp ej är med lag överensstämmande, äge han hos länsstyrelsen söka rättelse i den gjorda debiteringen genom besvär, som jämte styrkt avskrift av debiteringslängden skola *vara dit inkomna* inom trettio dagar efter det sammanträde, å vilket längden varit framlagd för granskning. Ändå att besvär sålunda anförts, skall å tid, som av föreningens styrelse bestämts, uttaxerat bidrag inbetalas, vid äventyr att, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägnade dom ålagd.

78 §.

90 §.

För vägförenings förbindelser svare de i föreningen ingående fastigheterna efter de andelstal, som äro gällande i fråga om väghållningsskyldigheten.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Uppkommer brist hos någon av de ansvariga fastigheterna, vare bristen fördelad mellan de övriga av dem efter nyssnämnda beräkningsgrund.

Betalningsansvar, som enligt vad nu sagts åvilar fastighet, må göras gällande endast av vägföreningen, och har förty fordringsägaren att för betalning söka denna.

Är gälden klar och förfallen, skall styrelsen vid äventyr, som i 62 § sägs, utan dröjsmål uttaxera och indriva bidrag, som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. För täckning av gäld, som under visst år uppkommit annorledes än genom sådan upplåning av medel, varom i 92 § förmäles, har styrelsen att, om gälden ej genast infrias, av inkomsterna under året avsätta det belopp, som kan beräknas åtgå till gäldens betalning. Sålunda avsätta medel må ej användas eller tagas i mät för annat ändamål.

Har länsstyrelsen förordnat, att föreningen skall upplösas, vare lag som i 64 § sägs.

Är gälden klar och förfallen, skall styrelsen vid äventyr, som i 62 § sägs, utan dröjsmål uttaxera och indriva bidrag, som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. För täckning av gäld, som under visst år uppkommit annorledes än genom sådan upplåning av medel, varom i 81 § förmäles, har styrelsen att, om gälden ej genast infrias, av inkomsterna under året avsätta det belopp, som kan beräknas åtgå till gäldens betalning. Sålunda avsätta medel må ej användas eller tagas i mät för annat ändamål.

Skall föreningen upplösas, vare lag som i 64 § andra, tredje och fjärde styckena sägs.

79 §.

91 §.

För varje år skall vägförening upprätta utgifts- och inkomststat. Förslag därtill skall av styrelsen uppgöras och framläggas för granskning och fastställelse å föreningssammanträde.

Där, med stöd av vad i 76 § fjärde stycket sägs, bestämts att särskilda andelstal skola gälla i fråga om vissa utgifter, äge vad i 61 § andra stycket är föreskrivet motsvarande tillämpning.

80 §.

92 §.

Vägföreningens medlemmar skola årligen, var efter sitt andelstal, tillskjuta nödigt förslag samt, om förslaget ej förslår till täckande av årets utgifter, fylla bristen.

81 §.

Där vägförenings utgifter för vägbyggnad, för gäldande av ersättning enligt 87 § eller för annat ändamål, som ej är att hänföra endast till väg-

Där vägförenings utgifter för vägbyggnad, för gäldande av ersättning enligt 75 § eller för annat ändamål, som ej är att hänföra endast till väg-

(Gällande lydelse)

underhållet, vinterväghållningen eller förvaltningen under året, beräknas bli så betydande att de skäligen böra fördelas å flera år, må föreningen efter länsstyrelsens medgivande för tackning av viss del av dessa utgifter upptaga lån att återgäldas genom årliga amorteringar under flera, högst tio, år enligt viss av länsstyrelsen godkänd plan.

(Föreslagen lydelse)

underhållet, vinterväghållningen eller förvaltningen under året, beräknas bli så betydande att de skäligen böra fördelas å flera år, må föreningen efter länsstyrelsens medgivande för tackning av viss del av dessa utgifter upptaga lån att återgäldas genom årliga amorteringar under flera, högst tio, år enligt viss av länsstyrelsen godkänd plan.

Om talan mot länsstyrelsens beslut.

91 § (första—tredje styckena.)

Då länsstyrelsen meddelat beslut, som i 71 § andra stycket, 72 § eller 76 § första och andra styckena avses, eller varigenom fastighet åsatts sådant särskilt andelstal, som i 76 § sägs, eller meddelat beslut enligt 84 § tredje stycket, 85 § eller 88 §, skall beslutet delgivas vägföreningen, vars styrelse har att om beslutet skyndsamt underätta föreningens medlemmar i den ordning, som härför är i stadgarna bestämd. Länsstyrelsen besörje ock att beslutet i vederbörliga delar delgives envar ägare och brukare av sådan i föreningen icke ingående fastighet, vilken beslutet angår.

Kungörelse om förordnande om vägförenings bildande och av beslut, som i 71 § andra stycket avses, skall genom länsstyrelsens försorg införas i länskungörelserna och ortstidning.

Uppgift å vilka vägar, som hänförts till föreningens vägar, skall, när beslut i frågan meddelats ävensom när sådant beslut ändrats, genom länsstyrelsens försorg, på sätt länsstyrelsen finner lämpligt, allmänt kungöras i orten.

93 §.

Då länsstyrelse meddelat beslut i ärende, som avses i detta kapitel, skall, utom i fall som avses i tredje stycket, underrättelse om beslutets innehåll i vederbörliga delar genom länsstyrelsens försorg antingen tillställas envar, som beslutet rör, eller ock kungöras på sätt i 80 § fjärde stycket sägs.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

93 §.

Rörande klagan över länsstyrelses beslut i ärende, som i detta kapitel avses, gälle vad om ekonomimål i allmänhet finnes föreskrivet, dock att de till Konungen ställda besvären skola jämte styrkt avskrift därav inlämnas till länsstyrelsen, som har att, efter infordrande av vederbörandes förklaring, där sådant anses böra äga rum, insända huvudskriften av besvärshandlingarna jämte eget utlåtande till Konungen.

Över beslut, varigenom länsstyrelse förordnat förrättningsman eller sakkunnigt biträde eller föreskrivit underställning av utlåtande, må ej klagas. Ej heller må talan föras mot beslut, varigenom förrättning återförvisats till förrättningsmannen. Att talan ej må föras mot länsstyrelses beslut i jävsfråga, följer av vad i 30 och 78 §§ är stadgat.

5 KAP.

Bestämmelser till främjande av trafiksäkerheten.

100 §.

Där det finnes påkallat för tillgodeende av trafiksäkerheten äger länsstyrelse med avseende å viss enskild väg inom länet eller del av sådan väg förordna, att inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt ej må utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad, uppsättas stängsel, som skymmer utsikten över vägbanan, eller vidtagas annan dylik för trafiksäkerheten menlig anordning. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg må förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande, som avses i första stycket, skall länsstyrelsen verkställa erforderlig utredning samt därvid bereda de väghållningsskyldiga eller för dem utsedd styrelse, markägare och andra, som hava ett väsentligt intresse av frågan, tillfälle att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet.

Om meddelat förordnande skall, utöver den underrättelse angående förordnandet som sker enligt allmänna bestämmelser, meddelande intagas i länskungörelserna och ortstidning.

101 §.

Finnes å markområde, beträffande vilket meddelats förordnande varom i 100 § stadgas, stängsel, upplag eller annan därmed jämförlig anordning, som prövas medföra fara för trafiken, må länsstyrelsen förelägga den som har att svara för anordningen att bortskaffa densamma eller vidtaga sådan åtgärd med avseende därå, att faran undanröjes. Vad i 100 § andra stycket sägs skall därvid äga motsvarande tillämpning.

Vid meddelande av föreläggande enligt första stycket må vite utsättas.

102 §.

Har ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket att å fastighet uppföra byggnad eller eljest vidtaga i samma stycke omförmäld anordning icke bifallits och kan till följd härav fastigheten eller del därav nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens tidigare värde, är ägaren berättigad till ersättning av kronan för den skada han här-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

igenom lider. Detsamma gäller om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten, som upplåtits innan förordnandet meddelades.

Ersättning varom sägs i första stycket skall bestämmas att utgå på en gång; dock må ersättningen, om särskilda skäl äro därtill, på begäran antingen av kronan eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för kronan eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan kronan och sakägare skall gälla jämväl mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt i avseende å fastigheten.

103 §.

Är fastighetsägare jämlikt 102 § tillkommande ersättning bestämd att utgå på en gång och har fastigheten genom inskränkningen i förfoganderätten undergått sådan minskning i värde att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för fordran, för vilken fastigheten svarade då rätten till ersättning uppkom, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen; och skall om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp samt verkan därav i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat för det fall att enligt lagen om expropriation nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes.

Har förlust å fordran som i första stycket avses uppstått till följd av att nedsättning ej skett, skall ford-

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ringens innehavare njuta ersättning av kronan för förlusten mot avskrivning å fordringshandlingen. Detsamma gäller, där förlust tillskyndats fordringens innehavare därigenom att ersättning blivit för lågt beräknad och densamma till följd av överenskommelse mellan kronan och den ersättningsberättigade eller av annan anledning ej blivit prövad av domstol.

104 §.

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § bortskaffat eller ändrat befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av kronan för sina kostnader härför ävensom för den skada i övrigt som genom åtgärden må hava uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

105 §.

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt 102, 103 eller 104 § skall göra framställning därom hos länsstyrelsen.

Kan överenskommelse icke träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till ägodelningsrätten i den ort, där den av förordnandet eller förelägandet berörda marken är belägen. Jämväl kronan äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts. Rörande förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut skall i tillämpliga delar gälla vad om jorrdelningsmål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat. Kronan skall vidkännas å ömse sidor

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

uppkomna kostnader å målet, såframt ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

106 §.

Länsstyrelsen äger vid vite förelägga den som uppfört byggnad eller vidtagit annan åtgärd i strid mot förbud enligt 100 § att undanröja eller ändra det utförda. Överexekutor äger ock meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett. Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare, byggnadsnämnd samt ägare eller innehavare av fastighet, som äger begagna vägen. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser som de vilka äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

Efterkommes ej föreläggande, som meddelats med stöd av 101 §, skall på anmodan av länsstyrelsen utmätningssmannen föranstalta om att åtgärden vidtages.

Kostnad för handräckning enligt första stycket, varom ansökan gjorts av allmän åklagare, må på utmätningssmannens begäran förskjutas av allmänna medel.

107 §.

Över länsstyrelses beslut i fråga, som avses i detta kapitel, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den för ekonomimål i allmänhet stadgade ordning. Beslutet skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej Konungen annorlunda förordnar.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Övergångsbestämmelser.

Denna lag — — — — — januari 1940.
 Genom denna — — — — — enskilda vägar.
 Ändå att — — — — — därefter företages.
 Är rättighet eller skyldighet med avseende å väg genom förrättning, dom eller eljest bestämd enligt äldre lag, skall, där annat ej följer av 83 § i nya lagen eller av vad nedan föreskrives, beträffande det sålunda uppkomna rättsförhållandet fortfarande tillämpas vad därom vid tiden för nya lagens ikraftträdande finnes stadgat.
 Har fastighet, — — — — — sistnämnda dag.
 Vad i — — — — — juni 1926.
 Där skyldighet — — — — — till efterrättelse.
 Den äldre — — — — — ingåtts dessförinnan.
 Stadgandet i — — — — — äga tillämpning.
 Har rätt — — — — — frågans återupptagande.
 Där i — — — — — av väghållningsskyldigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1954, dock att, där länsstyrelse före nämnda dag meddelat beslut om bildande av vägförening, ärendet skall handläggas och prövas enligt hittills gällande bestämmelser.

2) L a g

om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385).

Härigenom förordnas, att 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt

Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen *förordna* om sådan förenings bildande.

112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen *föranstalta* om sådan förenings bildande.

Ersättningen skall — — — till marken.

Frågan huruvida — — — planens genomförande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1954.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 410 av herr *Lodenius m. fl.* samt inom andra kammaren nr 526 av herr *Andersson* i Brämhult *m. fl.* I motionerna, som är likalydande, hemställes »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 76 måtte uttala, att de enskilda vägar, som förmedlar en så omfattande trafik, att den orsakar i propositionen föreslaget förbud mot uppförande av byggnad eller stängsel utefter vägen, skall vara berättigade att i vanlig ordning intagas till allmänt underhåll».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda lagförslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Enligt bestämmelser i 3 kap. lagen om enskilda vägar äger länsstyrelse med avseende å ort, där tätare bebyggelse uppkommit eller kan förväntas, efter verkställd utredning förordna om bildande av särskild sammanslutning, kallad vägförening, för omhändertagande av väghållningen, ävensom meddela föreskrifter angående vägarnas sträckning, bredd, byggnadssätt m. m. För att förenkla förfarandet vid vägförenings tillkomst föreslås nu, att vägföreningsärenden i allmänhet skall handläggas vid förrättning under ledning av särskilt förordnad förrättningsman, och framläggas förslag till närmare föreskrifter om förfarandet.

Vidare föreslås ändringar i lagen om enskilda vägar, innebärande rätt för vägförening att ombesörja vägbelysning, utvidgning av möjligheterna att förbjuda hållande av grind eller led å enskild väg, utvidgning av rätten för vissa nyttjanderättshavare att föra talan i vägärenden samt införande av möjlighet i vissa fall att utse tillsyningsmän för att öva uppsikt å byggande av väg.

Slutligen föreslås bestämmelser, som möjliggör för länsstyrelse att i särskilda fall förhindra åtgärder, vilka kan hota trafiksäkerheten på enskild väg, såsom uppförande av byggnad eller stängsel, som skymmer sikten längs vägen, e. d. liksom ock att föranstalta om rättelse av redan vidtagen dylik åtgärd. För skada, som uppstår till följd av sådant ingripande, skall enligt förslaget ersättning utgå av statsmedel.

Inledning.

I en vid 1948 års riksdag inom andra kammaren väckt *motion*, nr 168, begärdes utredning och förslag angående reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg, till vilken statsbidrag utginge.

Jordbruksutskottet tillstyrkte (utl. nr 54) enhälligt motionen. Utskottet framhöll i sitt utlåtande, att det vid införandet av 1939 års bestämmelser angående statsbidrag till enskild väghållning förutsatts att frågan om reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg senare skulle upptagas till förnyade överväganden.

I skrivelse nr 350 hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t i enlighet med vad i utskottsutlåtandet förordats ville överlämna motionen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och skogsstyrelsen för att av ämbetsverken tagas under övervägande vid fullgörandet av dem den 11 maj 1945 meddelat uppdrag att verkställa översyn av vissa frågor rörande den enskilda väghållningen.

I en vid 1950 års riksdag inom andra kammaren väckt *motion*, nr 34, begärdes översyn av bestämmelserna rörande vägförening i 1939 års lag om

enskilda vägar. Översynen borde enligt motionärernas mening i främsta rummet avse formerna för bildande av vägförening. Bestämmelserna om vägförening borde emellertid jämkas även i vissa andra hänseenden. Länsstyrelse borde sålunda få vidgade befogenheter i ärenden rörande vägförening. Slutligen borde vägförening tilläggas befogenhet att omhänderväga vägbelysning.

Tredje lagutskottet tillstyrkte (utl. nr 13) enhälligt motionen. Utskottet uttalade därvid, att den tungroddhet, som vägföreningsinstitutet enligt utskottets mening besatte, icke kunde helt undanröjas genom en omarbetning av lagen om enskilda vägar, men att åtskilligt likväl torde stå att vinna genom en översyn av formerna för bildande av vägförening. Även i fråga om förslaget att ge vägförening befogenhet att ombesörja vägbelysning förordade utskottet en utredning.

I skrivelse nr 198 hemställde riksdagen, under åberopande av vad som anförts i utskottsutlåtandet, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en översyn av bestämmelserna rörande vägförening i 1939 års lag om enskilda vägar.

Genom särskilda beslut den 9 juni 1950 och den 11 januari 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt 1948 års vinterväghållningsutredning (ordförande dåvarande landshövdingen G. H. Andersson, övriga sakkunniga lagmannen A. Bexelius, nuvarande generaldirektören K. G. Hjort samt ledamöterna av riksdagens första kammare K. H. Andersson och O. L. Tjällgren) att verkställa utredning i de av riksdagen begärda avseendena. Till fullgörande av dessa två uppdrag har vinterväghållningsutredningen med skrivelse den 10 oktober 1952 avgivit betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande vägföreningar m. m. (SOU 1952: 26).

Över betänkandet med därvid fogade lagförslag har efter remiss yttranden avgivits av Svea hovrätt, bostadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens trafiksäkerhetsråd, statskontoret, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västerbottens och Norrbottens län, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Sveriges lantbruksförbund, Länsvägnämndernas förbund, Svenska vägföreningen, Förbundet för enskild väghållning i Stockholms län, Sveriges lantmätareförening och Sveriges förrättningsmannaförening för enskilda vägar. Vid lantmäteristyrelsens yttrande har fogats utlåtanden av samtliga överlantmätare. Vid flertalet av länsstyrelsernas yttranden har fogats utlåtanden av vägförvaltningen inom länet, varjämte envar av länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus, Hallands och Skaraborgs län bifogat utlåtande av länsarkitekten i länet samt länsstyrelsen i Malmöhus län därjämte vid sitt yttrande fogat utlåtanden av hushållningssällskapets förvaltningsutskott och av byggnadsnämnden i Herrestads kommun.

Sedan på grundval av betänkandet förslag *dels* till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar, *dels ock* till lag om ändrad lydelse av 116 § bygg-

nadslagen upprättats vid gemensam beredning inom justitie- och kommunikationsdepartementen, inhämtades lagrådets yttrande över lagförslagen.

Lagrådets yttrande föranledde vissa ändringar i förstnämnda lagförslag. Efter föredragning av statsrådet Hjalmar Nilson har de båda lagförslagen därefter genom förevarande proposition förelagts riksdagen.

1. Huvuddragen av gällande lagbestämmelser om enskilda vägar.

De grundläggande nu gällande bestämmelserna om enskild väghållning är sammanförda i *lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar* med ändringar genom lagar den 16 maj 1947 (nr 183), den 30 juni 1947 (nr 387) och den 15 maj 1952 (nr 234). Lagen upptog i sin ursprungliga lydelse tre kapitel, nämligen 1 kap. (1—5 §§), innehållande vissa begreppsbestämningar och andra stadganden av allmän innebörd, 2 kap. (6—70 §§), innefattande bestämmelser om enskilda vägar i allmänhet, samt 3 kap. (71—93 §§), innehållande särskilda bestämmelser om vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse. Genom nyssnämnda lag den 15 maj 1952 har till lagen fogats ett fjärde kapitel (94—99 §§), upptagande vissa speciella föreskrifter rörande skogsvägar.

Lagen om enskilda vägar är tillämplig å såväl stad som landsbygd men äger i princip ej tillämpning inom område, för vilket stadsplan fastställts. Fastställelse av stadsplan medför dock icke i och för sig, att tidigare avgöranden rörande väghållningen annulleras, utan härför fordras uttryckligt beslut. Under lagen inbegripes icke blott farväg utan även gångväg (1 §). Till väg hänföres själva vägbanan och de områden därinvid, som stadigvarande erfordras för vägbanans bestånd och underhåll, såsom slänt, bankett, dike och upplagsplats. Till vägen räknas även trumma, skyddsvärn, vägmärke och annan för vägens bestånd eller brukande utförd anordning. Såsom väg anses bro och färja med färjläge (2 §). Väghållning omfattar bygande av väg (inklusive omläggning och förbättring av befintlig väg), vägunderhåll (vartill hänföres alla åtgärder för vägens vidmakthållande i ett tillfredsställande skick) samt vinterväghållning (omfattande åtgärder för att hålla vägbanan till erforderlig bredd fri från snö och is, utmärkande av vägbanan, där så tarvas, så ock åtgärder för vägbanans förbättrande genom påskottning av snö, där å kortare sträckor till följd av ojämn snösamling uppstått menföre, som med hänsyn till trafikens art och omfattning är till avsevärd olägenhet; 3 §). Väghållningsskyldigheten är knuten till viss fastighet och skall fullgöras av fastighetens ägare eller i några fall av dess innehavare. Med fastighet kan jämsställas viss annan fast anläggning (1 och 5 §§).

Bland bestämmelserna om enskilda vägar i allmänhet (2 kap.) märkes främst reglerna om skyldighet för ägare av fastighet att mot ersättning upplåta mark till begagnande såsom väg för annan fastighet, om vägen är av synnerlig vikt för dennas ändamålsenliga brukande och ej länder till

märkligt men för den fastighet, över vilken vägen skall framgå (6 och 9 §§). Under liknande villkor föreligger skyldighet att upplåta befintlig väg till begagnande för annan fastighet (7 och 9 §§). Ägare av fastighet kan även förpliktas tåla, att å fastigheten tages sand, grus, jord eller sten till väg, att vid vägen växande träd eller buskar borthugges eller kvistas eller att snöskärm uppsättes å fastigheten (13 §), varjämte förbud i vissa fall kan meddelas mot bibehållande eller uppsättande av grind eller led å vägen (14 §). Fastighetsägaren är även i dessa fall berättigad till ersättning av väghållaren. Om väg, som någon vill bygga för sin fastighet, kommer att bli av synnerlig vikt även för brukandet av annan fastighet, är den sistnämnda fastighetens ägare pliktig att delta i byggandet. Även vägunderhåll och vinterväghållning utgör ett gemensamt åliggande för ägarna av de fastigheter, som har nytta av vägen den tid marken är bar resp. vintertiden (10 §). Arbetet med vägbyggnad, vägunderhåll och vinterväghållning skall utföras antingen gemensamt eller efter vägdelening (12 §). Väghållningsbördan skall, då flera väghållningsskyldiga finnes, fördelas mellan dem med hänsyn till den omfattning, vari de beräknas komma att begagna vägen, dock att ej å någon fastighet må läggas större andel än som svarar mot dess nytta av vägen (11 §).

Där två eller flera fastigheter förpliktats till väghållning, som skall utföras enligt gemensamhetssystemet, utgör fastigheterna en sammanslutning, benämnd vägsamfällighet. För vägsamfällighet skall antagas stadgar, som granskas och fastställs av länsstyrelsen, och utses styrelse (50 §). Väghållningsskyldigheten tar formen av en förpliktelse att bidra till samfällighetens utgifter, och bidragsplikten regleras genom andelstal, som åsatts fastigheterna med tillämpning av grunderna för väghållningsbördans fördelening (33 §). Samfällighetens styrelse är pliktig att hos de väghållningsskyldiga uttaxera och indriva de bidrag, som erfordras (62 §). De bidrag i penningar, som de väghållningspliktiga fastigheterna sålunda har att utgiva, utgår med förmånsrätt före all i fastigheterna in-tecknad gäld (*lag den 3 september 1939 om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar*). Vägsamfällighet får icke utöva verksamhet, som är främmande för dess ändamål att handhava den gemensamma väghållningen och därmed förenade angelägenheter (50 §).

Eventuella tvistigheter angående väghållningsskyldigheten upptages och prövas vid särskild förrättning. Förrättningsmannen, vilken förordnas av länsstyrelsen, kan biträdas av gode män. Rätt att påkalla förrättning tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, vilken saken förmenas angå. Även frågor om ersättning för upplåtelse av mark eller annat intrång upptages i förekommande fall till prövning vid förrättningen (15—20 §§). Förrättningen avslutas med att förrättningsmannen och gode männen, där sådana anlitas, framlägger ett utlåtande rörande de frågor, förrättningen avsett (35 §). Sakägare, som är missnöjd med utlåtandet, äger föra talan genom besvär hos ägodelningsrätten (37 §). Föres ej talan mot förrättningen, går utlåtandet i verkställighet såsom lagakraftägande dom (40 §).

De regler, som i 3 kap. enskilda väglagen givits för vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse, går i stort sett ut på att väghållningen samt iordningställandet och underhållet av vissa allmänna platser inom område, där sådan bebyggelse uppkommit eller kan förväntas inom nära förestående tid uppkomma, kan uppdragas åt en samfällighet av särskilt slag, i lagen kallad vägförening. Initiativet till bildande av en vägförening tages av länsstyrelsen (71 §). Länsstyrelsen äger även principiellt beslutanderätt i alla frågor rörande föreningens tillkomst. Förfarandet vid bildande av vägförening kan sägas vara indelat i tre etapper. Innan förfarandet nått den fullbordan, att föreningen kan påbörja sin verksamhet med att ordna väghållningen, erfordras nämligen tre särskilda beslut av länsstyrelsen.

Den första etappen markeras av beslutet att vägföreningen skall komma till stånd. Innan sådant beslut meddelas, skall länsstyrelsen ha låtit vidtaga erforderlig förberedande utredning. Rör frågan stad eller annan ort, där skyldighet föreligger att söka byggnadslov, skall länsstyrelsen höra byggnadsnämnden. Vidare skall länsstyrelsen hålla sammanträde med ägare och innehavare av fastigheter inom det område, beslutet skall avse. Beslutas inrättande av vägförening, angives i beslutet, vilket område föreningen skall omfatta. I föreningen ingår de fastigheter, vilka i sin helhet eller till någon del är belägna inom området (71 §), i allmänhet dock icke fastighet, som utgör kanal, järnväg, spårväg, väg eller gata (72 § andra stycket).

Sedan det sålunda blivit klarlagt, vilka som skall vara medlemmar i föreningen, ankommer det på dessa att antaga stadgar och välja styrelse. För detta ändamål skall länsstyrelsen utfärda kallelser till sammanträde med delägarna. Det föreskrives däremot ej uttryckligen, att sammanträdet skall äga rum inför länsstyrelsen eller tjänsteman hos denna (75 §). Stadgarna skall fastställas genom beslut av länsstyrelsen (andra etappen).

Då stadgar för vägförening fastställts och styrelse blivit utsedd, vidtager förfarandets tredje etapp, varunder länsstyrelsen skall till avgörande företaga frågan, vilka vägar som skall förklaras vara föreningens. Förslag i frågan upprättas av länsstyrelsen eller av särskilt förordnad sakkunnig person, i båda fallen under medverkan av föreningen. Innan saken avgöres, skall sammanträde med delägarna äga rum inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar. Är fråga om väg i stad eller annan ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, och kan frågan äga betydelse för bebyggelsen eller fastighetsbildningen, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från byggnadsnämnden samt i viktigare fall från stadsfullmäktige, kommunalnämnd i köping eller municipalnämnd (86 §). Beslutet skall angiva läge, sträckning och bredd av föreningens vägar ävensom meddela de föreskrifter i övrigt rörande vägarnas beskaffenhet den tid marken är bar och vintertiden, vilka med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten må anses påkallade. Vidare skall bestämmas, i vad mån och på vilka villkor grindar får finnas å vägarna. Vägarna skall utmärkas å karta (84 §).

Samtliga de beslut, länsstyrelsen enligt det nu sagda har att meddela i samband med bildande av vägförening, kan var för sig överklagas (93 §).

I motsats till vad fallet är beträffande förrättning enligt 2 kap. innehåller bestämmelserna om vägförenings bildande icke några närmare föreskrifter om sammanträdesordningen, om protokollföring o. d. Blott beträffande kallelser till sammanträde och kungörande av fattade beslut ges något utförligare bestämmelser.

Sedan slutligen avgjorts, att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äger föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång lösa till sig rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Eventuell tvist om ersättning instämnes till ägodelningsrätt. Marken eller vägen får emellertid tagas i anspråk, så snart föreningen till säkerhet för ersättningen hos länsstyrelsen nedsatt ett belopp, som ägodelningsrätten bestämmer (87 §).

Rätt att ta sand, grus, jord eller sten å annans fastighet kan tillerkännas vägförening under samma villkor som annan vägsamfällighet (jfr 13 §). Erfordras upplåtelse av sådan rätt, måste emellertid, om ej frivillig uppgörelse träffas, förrättning äga rum i den ordning 2 kap. stadgar (90 §).

Beslut om ändring i vägförenings område meddelas i samma ordning som beslut om bildande av sådan förening (71 § andra stycket och 91 § andra stycket). Ändring i fråga om föreningens väghållningsskyldighet kan beslutas av länsstyrelsen efter vederbörlig utredning och sedan tillfälle beretts vägföreningen och annan, som saken rör, att yttra sig i ärendet. I övrigt är någon viss procedur ej föreskriven (85 §).

För verkställande av de undersökningar, som kan vara erforderliga vid vägförenings bildande eller för fullgörande av annan uppgift, som ankommer på länsstyrelsen, äger länsstyrelsen anlita sakkunnigt biträde. Ersättning till biträde som anlåtats för att uppgöra förslag, vilka vägar som skall vara föreningens, skall betalas av föreningen. Även eljest åligger det föreningen att vidkännas kostnaden för särskild sakkunnig, för såvitt icke vid den slutliga handläggningen av ärendet prövas skäligt att den betalas av enskild sökande (92 §).

Bestämmelserna om stadgar och styrelse för vägförening överensstämmer i de flesta hänseenden med vad som gäller för vägsamfälligheter enligt 2 kap. Den väsentligaste skillnaden består däri att en ledamot av föreningens styrelse skall utses av länsstyrelsen. Föreningens styrelse skall bestå av antingen tre eller fem ledamöter (medan det beträffande vägsamfälligheter enligt 2 kap. överlämnats åt delägarna att bestämma antalet; 74 § femte stycket).

Liksom inom andra vägsamfälligheter bestämmas delägarnas rättigheter och skyldigheter inom föreningen av andelstal. Såsom huvudregel gäller att andelstalen motsvarar fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden. För fastigheter, vilka saknar taxeringsvärden, bestämmas särskilda andelstal (76 § första stycket). Om speciella omständigheter föranleder att taxeringsvärdet måste anses utgöra en mindre rättvis grund för bestämmande av viss fastighets delaktighet, kan länsstyrelsen fastställa ett särskilt högre eller lägre andelstal för denna fastighet (76 § tredje stycket). Skulle ett system

med andelstal, bestämda efter taxeringsvärdena, i visst fall medföra en mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan, äger länsstyrelsen förordna att annan grund skall tillämpas för fördelningen (76 § andra stycket). Har bebyggelsen inom vägföreningens område tillkommit på det sättet, att ett flertal bostadstomter försålts av en och samme markexploator, ger lagen möjlighet för länsstyrelsen att bestämma andelstal för exploatörens egna fastigheter högre än efter den eljest gällande grunden såvitt angår skyldigheten att deltaga i byggandet (ej i underhållet) av viss eller vissa vägar (76 § fjärde stycket).

Vägförening äger enligt den särskilda lagen om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar uttaga sina bidragsfordringar i medlemsfastigheterna med rätt före in-tecknad gäld.

Vägföreningens uppgift är att ombesörja och bekosta väghållningen i fråga om föreningens vägar samt att handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar. Den får icke utöva verksamhet, som är främmande för dess sålunda angivna ändamål (73 §).

Det ankommer på länsstyrelsen att övervaka att vägförening fullgör sina uppgifter med avseende å väghållningen. Vid försummelse från föreningens sida att vederbörligen bygga eller underhålla någon av de vägar, som förklarats vara föreningens, eller att fullgöra vinterväghållning därå kan länsstyrelsen ingripa med föreläggande, vare sig sådant påkallas av någon rättsägare eller icke. Där det finnes påkallat, äger länsstyrelsen medgiva föreningen anstånd tills vidare eller på viss tid med byggande av väg eller övertagande av befintlig väg till väghållning. Sådant tillstånd kan när som helst återkallas (88 §).

Rätt att begagna föreningens vägar tillkommer icke blott de fastigheter, vilka ingår i föreningen, utan även övriga fastigheter, för vilka vägen är till nytta. Sådant fastighet kan — liksom fallet är beträffande vägsamfälligheter i allmänhet — förpliktas att utgiva slitageersättning. Tvist därom prövas av ägodelningsrätt (89 §).

De i 4 kap. lagen om enskilda vägar meddelade särskilda bestämmelserna rörande skogsvägar innefattar med avseende å dessa vägar vissa modifikation-er av principerna i 2 kap. Med avseende å sådana vägar kan den allmänna normen för deltagande i väghållningsbördan jämkas, om det finnes skäligt för främjande av god skogshushållning (95 §). Vidare kan det eljest tillämpade systemet med andelstal för fördelning av väghållningsbördan i viss omfattning ersättas av ett system med vägavgifter för transport av skogsprodukter (96—99 §§).

Inom *byggnadslagstiftningen* finnes vissa stadganden, som direkt berör väghållningen inom vägföreningsområdena. Enligt 107 § byggnadslagen skall byggnadsplan utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingår i planen, såsom byggnadsmark samt vägar och andra allmänna platser. Däremot upptager byggnadslagstiftningen icke någon bestämmelse angående skyldighet för markägare eller andra att bringa pla-

nen i verkställighet. I stället har i 126 § byggnadsstadgan införts en bestämmelse om att, när byggnadsplan fastställts för visst område och de av planen omfattade fastigheterna icke redan ingår i vägförening, länsstyrelsen skall taga under överbärande fråga om bildande av sådan förening för området.

I 112 § byggnadslagen finnes bestämmelse om skyldighet i vissa fall för ägare av mark, som enligt fastställd byggnadsplan avsetts till väg eller annan allmän plats, att utan ersättning låta marken tagas i anspråk och nyttjas för det avsedda ändamålet. Förutsättningar för sådan skyldighet är — utöver vad som framgår av det redan anförda — att nybyggnad ägt rum inom byggnadsplaneområdet, att marken till följd av nybyggnaden erfordras för samfärdseln inom området, att marken icke bebyggt samt att densamma vid planens fastställande tillhörde antingen den fastighet, varå byggnaden uppförts eller varifrån mark till byggnaden upplåtits, eller ock annan fastighet med samma ägare. Vidare finnes i 113 § byggnadslagen en bestämmelse, enligt vilken det i vissa fall kan åläggas ägare av markområden, som lägges under byggnadsplan, att upplåta mark till vägar och allmänna platser i större omfattning än som stadgas i 112 §. Förutsättningarna för bestämmelsens tillämpning har angivits så, att byggnadsplan lägges över område i en ägares hand samt att markupplåtelse prövas skälig med hänsyn till den nytta, denne kan förväntas få av planens genomförande, och övriga omständigheter.

Ytterligare bör omnämnas bestämmelsen i 116 § byggnadslagen, enligt vilken ägare av samt i vissa fall även innehavare av nyttjanderätt o. d. till mark, som i byggnadsplan avsetts till väg eller annan allmän plats och som till följd därav kan nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, är berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Detta gäller dock ej om skyldighet att upplåta marken föreligger enligt de nyss refererade bestämmelserna i 112 och 113 §§ samma lag. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening, när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen förordna om sådan förenings bildande.

2. Allmänna synpunkter.

Utredningen. Utredningen har särskilt uppehållit sig vid förhållandena inom områden, som enligt bestämmelserna i byggnadslagen lagts under byggnadsplan, samt har påtalat, att generella bestämmelser saknades rörande ansvaret för dessa planers genomförande. Inledningsvis har till behandling upptagits frågan, av vilka rättssubjekt — staten, kommunerna, särskilt bildade sammanslutningar eller enskilda personer — väghållningsbestyret lämpligast borde ombesörjas. I detta hänseende har utredningen hänvisat till bl. a. uttalanden i frågan, vilka gjorts av 1935 års vägsakkunniga i deras år

1938 avgivna betänkande med förslag till lag om enskilda vägar m. m. (SOU 1938: 23, s. 69—72) samt av chefen för justitiedepartementet i samband med remiss till lagrådet av förslaget till nu gällande byggnadslag (prop. nr 131/1947 s. 142), av vilka uttalanden framginge, att man tidigare avböjt såväl tanken på att införa kommunalt ansvar för väghållningen i sådana tätbebyggda orter, som avsåges med bestämmelserna om byggnadsplan, som ock möjligheten att tillskapa särskilda sammanslutningar med uppgift att sörja för tillgodoseende av alla de behov, till vilka tätbebyggelsen gäve upphov, såsom väghållning, vägbelysning, vatten- och avloppsanläggningar m. m. För genomförandet av byggnadsplan hade man därför alltjämt att lita till strödda bestämmelser i skilda författningar, av vilka de viktigaste vore enskilda väglagens stadganden om vägföreningar. Frågan om en reform på detta område hade under utredningsarbetet aktualiserats bl. a. genom uttalanden av vissa länsstyrelser m. fl. angående önskvärldheten av en sammanfattande lagstiftning på området. — Utredningen hade funnit sig icke böra ingå på frågan om en mera genomgripande reform av vägföreningsinstitutet utan hade ansett sin uppgift i förevarande hänseende begränsad till att söka utforma regler beträffande främst förfarandet vid vägförenings bildande, vilka på ett bättre sätt än de nuvarande tillgodose äge det praktiska livets krav.

Remissyttrandena. Den begränsning, utredningen sålunda ålagt sig i fråga om arbetets omfattning, har i de flesta yttrandena lämnats utan gensaga. Åtskilliga yttranden har dock givit uttryck för en annan mening. Dessa yttranden har betonat bristen på bestämmelser om särskilda rättssubjekt för byggnadsplanernas genomförande och framhållit, att ordnandet av vägförbindelser utgjorde blott en sida av denna fråga. I enlighet härmed har förordats en lagstiftning med vidare syftning, omfattande samordning av de särskilda verksamhetsgrenar, främst väghållning samt ordnande av vattenförsörjning och avlopp, till vilka tätortsbildningarna gäve upphov. Beträffande sättet för åstadkommande av dylik samordning har i vissa yttranden förordats kommunalisering av verksamheten, i andra yttranden åter bildandet av samhällsföreningar med ändamål att tillgodose alla tätortsbehov.

Föredragande statsrådet anför: »De mindre tätorternas vägfrågor kan — på sätt skett i åtskilliga av yttrandena över utredningens förslag — betraktas såsom delfrågor i det större problemkomplex, vilket rör markens planläggning för bebyggelse och planernas praktiska genomförande. Under denna synvinkel framstår såsom ett önskemål att söka såvitt möjligt rationalisera plangenomförandet genom att på en hand samla ansvaret för att de särskilda tätortsbehoven, främst väghållning samt utförande och drift av vatten- och avloppsanläggningar, blir behörigen tillgodosedda.

På sätt utredningen visat möter emellertid en dylik samordning redan ur organisatorisk synpunkt avsevärda svårigheter, vartill kommer, att frågan intimt sammanhänger med ekonomiska spörsmål av delvis mycket stor

räckvidd. En separat behandling av förevarande samordningsfråga skulle därför innebära, att denna brötes ut ur sitt naturliga sammanhang, och kunde på ett mindre lämpligt sätt föregripa den kommande utvecklingen. Åtgärden skulle dessutom falla helt utom ramen för den föreslagna lagstiftningen, vilken blott har till ändamål att förenkla förfarandet vid vägförenings tillkomst samt vissa andra av praktiska skäl påkallade men ur principiell synpunkt mindre betydande jämkningar i lagen om enskilda vägar.

Av nu angivna skäl och då en utvidgning av förslaget att omfatta även det förenämnda samordningsproblemet skulle medföra dröjsmål med genomförandet av övriga föreslagna reformer, kan jag icke tillstyrka, att nämnda problem upptages till behandling i detta sammanhang.

På liknande grunder torde det vara nödvändigt att även i övrigt begränsa den aktuella lagstiftningsåtgärden till den ram, som angivits av utredningen. De i vissa av yttrandena över utredningens förslag framkomna önskemålen om ytterligare ändringar i lagen om enskilda vägar eller andra lagverk har därför vid överarbetningen av utredningens förslag blott kunnat föranleda sådana jämkningar i detta, som haft en nära anknytning till de av utredningen föreslagna reformerna.»

3. Förfarandet vid bildande av vägförening.

Utredningen. Betänkandet innehåller en sammanställning av uppgifter, som länsstyrelserna på förfrågan av utredningen lämnat angående den tid, bildandet av en vägförening brukade ta i anspråk. Den kortaste tiden (knappt ett år) har redovisats för ett ärende från Kopparbergs län och den längsta tiden (hittills 10 år; ärendet ej slutfört) för ett ärende från Stockholms län. Normalt hölle sig de uppgivna tiderna mellan 2 och 4 år. För de tre län, där de flesta vägföreningarna funnes, nämligen Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Kopparbergs län, angåves såsom genomsnittsvärden respektive 4, 1—2 och något över 3 år. Liknande uppgifter förelåge från andra län. De fall, där de angivna normaltiderna överskridits, vore emellertid talrika. Det vore sålunda icke ovanligt, att bildandet av vägförening toge en tid av 5—7 år i anspråk.

Utredningen diskuterar härefter två alternativ för en reform vid bildande av vägförening. Det ena alternativet innebure bibehållande i huvudsak av nuvarande ordning, enligt vilken såväl utrednings- som beslutsförfarandet vore förlagt till länsstyrelsen, men uppmjukning av de nuvarande kategoriska bestämmelserna om visst antal sammanträden med sakägarna jämte liknande föreskrifter av mera formell natur. Det andra alternativet, förordat av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kronobergs och Kalmar län, ginge ut på att beslutanderätten i frågor av väsentlig betydelse bibehölles hos länsstyrelsen men att utredningsförfarandet förlades till särskild, fristående förrättning under ledning av därtill förordnad förrättningsman.

Beträffande det första alternativet har utredningen närmare angivit de

ändringar i 3 kap. lagen om enskilda vägar, vilka utredningen ansett kunna komma i fråga. Av de uttalanden, utredningen i detta sammanhang gjort, framgår, att utredningen för sin del icke ansett åtgärderna komma att medföra någon mera betydande minskning i den sammanlagda handläggningstiden eller andra väsentliga fördelar.

Vad åter angår det andra alternativet har utredningen till en början diskuterat den tänkbara möjligheten att helt avkoppla länsstyrelsen från befattning med vägföreningsärendena och förlägga icke blott utredningen utan även beslutanderätten till särskilt förordnad förrättningsman. Emellertid har utredningen för sin del funnit, att vägfrågornas nära samband med andra bebyggelseproblem och stora betydelse ur allmän synpunkt gjorde det lämpligt, att länsstyrelsen, som kunde sägas utgöra ett samlande organ för den samhällsplanerande verksamheten i länet, finge det avgörande ordet i dessa frågor. Utredningsmannen, som vore väl insatt i ärendet, borde emellertid precisera sin ståndpunkt till detta i ett utlåtande, vilket borde framläggas för sakägarna med rätt för dem att göra erinringar mot detsamma. Utlåtandet borde undergå obligatorisk överprövning hos länsstyrelsen, som därvid borde äga icke blott i oförändrat skick antaga eller helt förkasta utlåtandet utan även föreskriva sådana ändringar i utlåtandet, som kunde finnas påkallade.

Beträffande detaljerna i förslaget gällde, att detta med de skillnader, som följde av det redan anförda, i det väsentligaste utformats efter mönster av motsvarande bestämmelser i 2 kap. lagen om enskilda vägar. De därifrån avvikande bestämmelserna hade i allmänhet förebilder i lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar och med stöd av nämnda lag utfärdade föreskrifter.

Remissyttrandena. Yttrandena över utredningens förslag innefattar i allmänhet gillande uttalanden om den föreslagna reformen av vägföreningsförfarandet. Speciellt har *flertalet länsstyrelser* funnit förslaget i detta hänseende innefatta bestämda företräden framför nu gällande ordning.

Å andra sidan har *länsstyrelsen i Södermanlands län* ansett, att de föreslagna reglerna vore ägnade att komplicera lagstiftningen på området, vilken redan nu tedde sig svåröverskådlig.

Förslaget har vidare kritiserats i yttrandet från *lantmäteristyrelsen*. Styrelsen har vitsordat, att det nuvarande förfarandet vid bildande av vägförening i praktiken blivit alltför tillkrånglat och ansett en förenkling av förfarandet behövlig. Emellertid har ifrågasatts, om icke förfarandet borde kunna regleras i ännu närmare anslutning till vad som gällde enligt 2 kap. enskilda väglagen, d. v. s. ske i form av en förrättning, som skulle utmynna i ett utlåtande vilket, därest klander ej anfördes, vunne laga kraft.

Även Sveriges lantmätareförening, överlantmätarna i Uppsala, Kristianstads och Örebro län, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund har förordat, att någon obligatorisk prövning av förrättningsmannens utlåtande icke skall företagas av länsstyrelse.

Å andra sidan har från flera håll — speciellt av *länsstyrelsen i Väster-*

norrlands län och *överlantmätaren i Skaraborgs län* — kraftigt understruktits betydelsen av att det samhällsplanerande länsorganet alltfört komme att kvarstå som beslutande myndighet i väghållningsfrågor.

Föredragande statsrådet anför bl. a. följande: »Vad till en början angår frågan, huruvida utredningen i vägföreningsärenden bör stå under länsstyrelsens direkta ledning eller äga rum i form av särskild förrättning, hållen av därtill förordnad förrättningsman, har utredningen förebragt goda skäl för att den senare ordningen är att föredraga. Denna mening har även enhälligt omfattats i remissyttrandena. Visserligen är de fördelar i form av tidsvinst och rationalisering i övrigt, som ett förrättningsförfarande kan antagas medföra, till stor del av beskaffenhet att framträda blott under förutsättning att de tillämpande myndigheterna har sin uppmärksamhet riktad på att ta till vara de erbjudna möjligheterna. De uttalanden, som i skilda sammanhang gjorts om bristerna i det nuvarande systemet, visar emellertid att behovet av förenkling gjort sig allmänt påmint och ger förhoppningar om att praxis kommer att utveckla sig i lämplig riktning. Jag ansluter mig därför i denna fråga till utredningens förslag.»

Statsrådet erinrar härefter om att det vid tillkomsten av 1947 års byggnadslag framhölls att stadgandena om byggnadsplan och stadgandena om vägföreningar vore avsedda för väsentligen samma typer av bebyggelse och sålunda förutsatts normalt skola tillämpas vid sidan av varandra beträffande ett och samma bebyggelseområde. Bland annat med hänsyn härtill kunde tiden och sättet för lösandet av vägfrågorna i en tätort icke på samma sätt som i en glesbygd få bero på de enskilda intressenterna. Som följd härav komme en principiell skillnad att råda mellan 2 och 3 kap. i lagen om enskilda vägar. 2 kap. vore nämligen utformat från utgångspunkten att dispositionsfrihet skulle råda för de enskilda vägintrössenterna, då däremot målet vid utformningen av 3 kap. i första hand måste vara att uppnå en lösning, som tillgodosåge det allmänna intresset av planmässighet och planlighet.

Statsrådet fortsätter: »Det anförda leder dock icke med nödvändighet till att beslutanderätten i de frågor, som uppkommer i samband med vägförenings bildande, måste vara förbehållen länsstyrelsen. Uppgiften att bevaka de allmänna intressena kan, på sätt framhållits i flera av remissyttrandena, även tänkas anförtrodd åt förrättningsmannen. Den av utredningen föreslagna obligatoriska överprövningen hos länsstyrelsen av förrättningsmannens utlåtande skulle då bortfalla, varigenom skulle kunna vinnas en minskning av länsstyrelsernas arbete och en förkortning av den tid, bildandet av vägförening tar i anspråk.

Huruvida uppgiften att bevaka de allmänna intressena på detta sätt kan anförtros förrättningsmannen, beror främst på kvalifikationerna hos den personal, som finnes att tillgå för ändamålet. Tillgången på lämpliga utredningsmän i vägföreningsärenden har, efter vad som uppgives i betänkandet, hittills varit begränsad. Det är att förutse, att förhållandena i detta hän-

seende även framdeles kommer att variera inom olika län och vid skilda tider.

Även om det förutsättes att tillgång kommer att finnas på förrättningsmän med förmåga att överblicka och göra lämpliga bedömningar i planeeringsfrågor, kan dock ett delegerande till dem av beslutanderätten i vägföreningsärenden möta betänkligheter med hänsyn till sambandet med byggnadsplaneärendena. — — — Vissa svårigheter kan måhända uppstå i de fall, då utredning i vägföreningsärende bedrivs utan att byggnadsplan föreligger eller är under utarbetande. Ett delegerande till förrättningsmannen av beslutanderätten i vägföreningsärendet ställer då mycket stora krav på personvalet och kanske framför allt på länsstyrelsens förtroende till den, som utses för uppdraget. Dessa krav torde emellertid allt oftare bli fyllda, därest — såsom antagligt är — uppgiften att vara förrättningsman i vägföreningsärenden inom varje län anförtros blott ett fåtal därtill skickade personer och dessa därigenom får tillfälle att specialisera sig på uppgiften.

Jag finner med hänsyn till det anförda att förslaget att överföra beslutanderätten i vägföreningsärenden till förrättningsmannen icke bör avvisas men att å andra sidan en fastställelseprövning från länsstyrelsens sida i vissa fall har en viktig uppgift att fylla. Lämpligast synes mig att frågan, huruvida fastställelseprövning skall äga rum, blir beroende av länsstyrelsens avgörande. Härigenom beredes länsstyrelsen möjlighet att i rutinärenden förenkla förfarandet genom att avstå från överprövning av förrättningsmannens utlåtande och att i övriga fall lämpa handläggningen efter ärendets art. — — —

Även ur förrättningsmannens synpunkt kan stundom underställning till länsstyrelsen befinnas önskvärd. Ett givet skäl till underställning föreligger, om tvekan råder i någon fråga, som är av väsentlig betydelse ur allmän synpunkt. Anledning till underställning kan dessutom föreligga t. ex. i det fallet, att vägförrättningen äger rum samtidigt med att byggnadsplan utarbetas och tvekan råder i fråga om utformningen av byggnadsplanen. Måhända kan stundom underställning befinnas lämplig enbart för att till tiden samordna fastställandet av byggnadsplanen och beslutet i vägföreningsärendet. Underställning bör därför kunna beslutas även vid förrättningen.

Den ökade vikt, som vid en omarbetning av förslaget efter denna linje tillkommer förrättningsförfarandet, aktualiserar även frågan om gode mäns deltagande i förrättningen. Framför allt av det skälet att deltagande av gode män enligt erfarenhetens vittnesbörd ofta underlättar förrättningsmannens arbete att söka utjämna förefintliga meningsmotsättningar, finner jag önskvärt, att gode män kan tillkallas vid vägföreningsförrättning. Tillkallande av gode män synes dock, liksom fallet är vid förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar, icke böra vara obligatoriskt utan bero på huruvida yrkande därom framställes av sakägare eller förrättningsmannen finner deltagande av gode män erforderligt. Även reglerna om jäv mot förrättningsman och gode män samt rörande omröstning mellan förrättningsmannen och gode

männen vid skiljaktiga meningar kan lämpligen utformas i anslutning till motsvarande bestämmelser i nämnda kapitel.

Utredningen har — — — föreslagit, att det vid förrättningen meddelade utlåtandet skall utställas till granskning i särskild ordning och att länsstyrelsen, om skäl till ändring i utlåtandet föreligger, har att på samma sätt utställa förslag till ändringen. Med hänsyn till den sålunda föreliggande möjligheten för sakägarna att framställa sina yrkanden på ett tidigt stadium har utredningen ansett möjligt att inskränka rätten att klaga över länsstyrelsens beslut till den, som hos länsstyrelsen framställt yrkande vilket helt eller delvis lämnats utan bifall. — Jag biträder åsikten att utställande av förrättningsutlåtandet och förslag till ändring i detta är till fördel både för sakägarna och för de myndigheter, som har att pröva ärendet. Bestämmelserna härom anser jag således böra bibehållas med blott den modifikation, att länsstyrelsen, där fråga är om allenast viss eller vissa sakägares rätt, i stället skall kunna utställa ändringsförslaget till delgivning med dessa sakägare. — — — Däremot anser jag att de föreslagna inskränkningarna i rätten att klaga över länsstyrelsens beslut i förevarande fall icke är behövliga och följaktligen ej bör införas.

De nuvarande reglerna om ersättningsfrågor, enligt vilka dessa frågor endast blir föremål för behandling om och när tvist uppkommer och i så fall särskilt upptages vid ägodelningsrätt, torde väl tillgodose såväl kravet på rättssäkerhet som kravet på enkelhet och snabbhet i vägföreningsförfarandet. Att dessa regler bibehållits i utredningens förslag är därför lämpligt. — — — I förevarande fråga ansluter jag mig därför till utredningens förslag.»

Statsrådet behandlar härefter frågan, huruvida tvist om andelstal inom vägförening liksom enligt gällande lag bör avgöras av administrativ myndighet eller med hänsyn till frågans art överföras till domstol. Statsrådet finner icke några starkare skäl föreligga för ändring på denna punkt, speciellt som en sådan ändring skulle kunna äventyra syftet med reformen i övrigt.

Statsrådet anför vidare bl. a. följande: »Bestämmelserna om protokollföring och protokolljustering, vilka enligt min mening bör vara av samma huvudsakliga innehåll som motsvarande föreskrifter i 3 kap. 6 § jorddelningslagen, kan lämpligen bringas i överensstämmelse med den lydelse, nämnda lagrum numera har enligt lag den 1 juni 1951. Enär skälet för 1951 års ändring har giltighet jämväl med avseende å förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar bör ändringen införas i 2 kap. och genom hänvisning göras tillämplig jämväl å vägföreningsförrättning.

Vad av mig föreslagits med avseende å verkan av utlåtande som meddelats vid vägföreningsförrättning bör jämväl föranleda ändring av bestämmelsen i 116 § byggnadslagen, enligt vilken länsstyrelsen i visst angivet fall skall förordna om bildande av vägförening.»

4. Vägbelysning m. m.

Utredningen. De i 50 och 73 §§ lagen om enskilda vägar meddelade bestämmelser, enligt vilka vägsamfällighet och vägförening hade till uppgift att ombesörja och bekosta väghållning men förbjudits att bedriva verksamhet, som vore främmande för deras sålunda angivna ändamål, hade i praxis fått en restriktiv tillämpning. Bland annat hade genom ett år 1946 i högsta instans träffat avgörande (RÅ 1946 s. 31) fastslagits, att väghållning icke kunde anses omfatta vägbelysning samt att vägförening följaktligen icke finge anordna sådan.

För medlemmarna i vägföreningarna hade i många fall framstått som ett önskemål att vägföreningarna måtte få omhändertaga även vissa uppgifter, vilka icke direkt kunde sägas vara hänförliga till väghållning men vilka likväl stode i visst ekonomiskt eller annat faktiskt samband med denna. Särskilt hade frågan om vägbelysning tilldragit sig intresse. — — — — Anskaffningskostnaderna för vägbelysning syntes, uppskattade efter kostnadsläget hösten 1951, normalt uppgå till högst några hundra kronor och årskostnaden till ett eller annat tiotal kronor per en- eller tvåfamiljsfastighet.

Att belysningsfrågan vore av stort intresse för den därav berörda befolkningen, framginge bl. a. av den omfattning, vari den vunnit sin lösning genom frivilliga insatser av fastighetsägare och andra. Att helt lita till en lösning på denna väg läte sig dock ej göra. Om i ett givet fall en eller flera fastighetsägare vägrade sin medverkan, tvingades de övriga att svara för hela kostnaden. Den, som vägrade sitt bistånd, hade med andra ord utsikt att erhålla förmånen gratis, vilket uppenbarligen icke vore ägnat att stimulera intresset för frågan.

Utredningen föreslog att vägförening skulle äga rätt att genom vanligt majoritetsbeslut avgöra, huruvida och i vilken omfattning vägbelysning skulle ombesörjas av föreningen. För sådan vägsamfällighet, som avsåges i 2 kap., syntes frågan om vägbelysning knappast aktuell.

Remissyttrandena. Förslaget att vägförening skall berättigas att omhänderväga vägbelysning har genomgående tillstyrkts. I flera yttranden betecknas frågan som angelägen.

I vissa yttranden har ifrågasatts, om icke de föreslagna bestämmelserna rörande vägbelysning borde göras tillämpliga även å sådan vägsamfällighet, som avsåges i 2 kap. enskilda väglagen. Uttalanden i denna riktning har gjorts av *lantmäteristyrelsen, svenska landskommunernas förbund, förbundet för enskild väghållning i Stockholms län samt överlantmätaren i Uppsala län.*

Statens trafiksäkerhetsråd har framhållit, att det i sådana fall, då en vägförenings område genomlöptes av allmän väg, ur trafiksäkerhetssynpunkt vore mindre tillfredsställande, om väl de enskilda vägarna men icke den allmänna vägen belystes.

Föredragande statsrådet. Denne anför bl. a. följande: »Det bör ej möta några större betänkligheter att beträffande de mindre tätområdena införa lagregler, enligt vilka ägare av där belägen fastighet kan förpliktas att bidra till kostnaderna för vägbelysning. Standardhöjningen avser ju främst de enskilda fastigheterna och påverkar värdet å dessa.

Såsom utredningen framhållit har frågan om vägbelysning ett sådant samband med väghållningsfrågorna, att uppgifterna lämpligen bör ankomma på samma rättssubjekt. Däremot vore det utan tvekan att gå för långt, om ordnandet av vägbelysning jämfördes med väghållning och gjordes till en obligatorisk uppgift för vägförening. Av de uppgifter, utredningen inhämtat, framgår att åtskilliga vägföreningar bildats i områden med huvudsakligen sommarbebyggelse och att även eljest vägföreningar finnes, där belysningsfrågan icke kan sägas utgöra något mera framträdande intresse för medlemmarna i gemen. Utredningens förslag att frågan om vägbelysning skall avgöras av föreningens medlemmar genom vanligt majoritetsbeslut är enligt min mening en godtagbar lösning. — — —

Den nu föreslagna metoden att åvägabrinda beslut i frågan kan visserligen medföra, att enstaka fastighetsägare belastas med kostnader för belysning, ehuru denna länder dem till ringa eller ingen nytta. Utgiften torde dock sällan vara av den storleksordning, att merbelastningen blir i egentlig mening kännbar. Skulle förhållandet i något enstaka fall bli av märkbar ekonomisk betydelse, kan tillgripas utvägen att jämka andelstalen.»

Statsrådet förklarar härefter att det kan ifrågasättas, om icke vägförening bör beredas möjlighet att undantagsvis ordna belysning även å sådan sträcka av allmän väg, som genomlöper vägföreningsområdet, samt uttalar härom: »Stundom ordnas dylik belysning genom vederbörande kommun, men där så ej är fallet, förefaller det mindre lämpligt att vägföreningens befogenheter skall sträcka sig till att låta belysa de mindre trafiklederna men ej ett sådant större trafikstråk som en allmän väg. Eftersom förslaget blott går ut på att vägförening skall ha rätt men icke att den någonsin skall ha skyldighet att ombesörja vägbelysning, behöver kollision med annat rättssubjekts, t. ex. kommuns, skyldigheter i detta hänseende icke befaras. Utredningens förslag bör jämkas så, att den nu anförda synpunkten blir tillgodosedd.»

Däremot avvisar statsrådet det vid remissbehandlingen framförda förslaget att medge även andra vägsamfälligheter än vägföreningarna rätt att ombesörja vägbelysning.

5. Sandning av väg.

Utredningen. Utredningen har erinrat, hurusom redan i samband med remissbehandlingen av 1935 års vägsakkunnigas förslag, vilket låge till grund för lagen om enskilda vägar, anmärkningar framställdes mot att enligt 3 § icke till vinterväghållning räknades erforderlig sandning av väg, då isgata

bildats. Vederbörande departementschef hade i anledning av anmärkningarna yttrat, att sandning ej påbjudits ens i fråga om de allmänna vägarna, att om möjligt samma innehåll borde givas åt termen vinterväghållning i allmänna och enskilda väglagarna samt att skyldighet att sanda isbelagd vägbana väl skulle kunna ifrågakomma endast i sällsynta undantagsfall. Anmärkningen hade i anledning härav ej föranlett någon ändring i förslaget.

Utredningen funne, att frågan nu kommit i ett annat läge genom att ökningen av biltrafiken i många fall medfört ett oavvisligt behov av åtgärder till förekommande av olycksfall som följd av halt väglag. I lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar hade influtit en bestämmelse (5 § tredje stycket) om att underhåll av väg vintertid skulle omfatta bland annat sandning. Önskemål om motsvarande ändring i lagen om enskilda vägar hade framställts till utredningen i vissa av de skrivelser, vilka inkommit som svar på förfrågningar angående lagens nuvarande tillämpning.

Utredningen föreslog i anledning härav, att i de stadganden, vilka bestämde omfattningen av vägföreningars och andra vägsamfälligheters verksamhet, nämligen 50 § första stycket och nuvarande 73 § andra stycket lagen om enskilda vägar, skulle intagas föreskrifter om att medlemmarna i dylik sammanslutning skulle äga bestämma, i vilken omfattning sandning av väg skulle utföras genom sammanslutningens försorg.

Remissyttrandena. Utredningens förslag i denna del har tilldragit sig blott ringa uppmärksamhet i yttrandena. De uttalanden i frågan, som förekommit, har genomgående varit gillande.

Föredragande statsrådet. Denne framhåller, att det jämlikt »5 § tredje stycket» — varmed torde avses 3 § fjärde stycket — lagen om enskilda vägar åligger väghållare bl. a. att hålla vägbanan till erforderlig bredd fri från hinder av snö och is, samt fortsätter: »Ett tjänligt medel härför torde ofta vara att sanda vägen. Lagens avfattning och vad som förekommit vid dess tillkomst synes därför ej utgöra hinder för att sandning, i den mån sådan kommer till stånd i nu nämnt syfte, inräknas bland åtgärder för vinterväghållning.

Enär medlemmarna av vägförening eller annan vägsamfällighet således i allt fall torde äga ett icke ringa mått av valfrihet i fråga om den omfattning vari sandning skall komma till stånd, synes mig utredningens förslag i förevarande ämne icke uppbäras av något mera trängande praktiskt behov.

Av nu anförda skäl och då de nu gällande stadgandena åtminstone hittills icke utgjort hinder för en ändamålsenlig utveckling, anser jag tillräckliga skäl ej föreligga för en sådan lagändring, som de av utredningen föreslagna bestämmelserna i ämnet skulle innebära.»

6. Rätt att hålla grind eller led över väg.

Utredningen. I betänkandet har redogjorts för rättsutvecklingen på området, varvid framhållits, att i äldre svensk rätt förekommande stadganden rörande väg- och hägnadsfrågor icke innehölle någon bestämmelse om rätt att uppsätta och bibehålla grind eller led över väg. Av gammalt hade antagits, att ägaren av fastighet, som vore belägen vid väg, hade rätt att hålla grind eller led över vägen. Beträffande de allmänna vägarna hade denna äldre princip sedermera genombrutits i lagstiftningen. Nu gällande lag om allmänna vägar av den 30 juni 1943 innehölle i 32 § generellt förbud att utan länsstyrelsens tillstånd å allmän väg hålla grind eller annan anordning, som beredde olägenhet för samfärdseln eller väghållningen. Med avseende å de enskilda vägarna hade de äldre principerna utan inskränkningar varit rådande intill tillkomsten av nu gällande lag om enskilda vägar. Beträffande vägföreningarnas vägar stadgade denna i 84 § tredje stycket en högst betydande inskränkning i rätten att uppsätta grind eller led, i det att frågan, i vad mån och under vilka villkor grind eller led finge uppsättas, ankomme på länsstyrelsens prövning. Med avseende å enskilda vägar i allmänhet beredde lagen enligt stadgande i 14 § möjlighet att i särskilda fall föreskriva förbud mot uppsättande av grind eller led.

Utredningen har framhållit, att en lagregel i förevarande ämne måste grundas på avvägning mellan å ena sidan det trafikintresse, som påkallade avlägsnandet av grindar och led över vägarna, och å andra sidan markägarnas intresse att rationellt utnyttja marken för betesändamål och att med minsta möjliga kostnad fullgöra den vårdnads- och hägnadsplikt, som ålåg dem enligt ägofredslagen.

Efter att närmare ha diskuterat denna avvägning föreslog utredningen sådan ändring i 14 § lagen om enskilda vägar, att de nu stadgade inskränkningarna beträffande grind eller led i ägo gräns samt grind eller led, som eljest kunde anses erforderlig för fullgörande av stadgad stängselskyldighet, komme att bortfalla. Däremot sänkades enligt utredningens mening skäl att bereda möjlighet till förbud mot uppsättande eller bibehållande av grind där enskild väg korsade järnväg, spårväg eller vattenväg. Beskaffenheten av de säkerhetsanordningar, som i dylika fall kunde anses erforderliga, borde liksom hittills regleras i administrativ ordning. Såsom förutsättning för grindförbud borde liksom hittills gälla, att förbudet ej åsamkade märkligt men. Även bestämmelserna om ersättning för intrång borde bibehållas oförändrade.

Remissyttrandena. Frågan om utökning av möjligheterna att belägga enskild väg med grindförbud har tilldragit sig uppmärksamhet i åtskilliga yttrandena. Den föreslagna lagändringen har genomgående förordats. Detta gäller jämväl de yttrandena, vilka kan sägas i första hand företråda jordbruks- och hägnadsintressena.

Föredragande statsrådet. Denne uttalar bl. a. följande: »Lika med utredningen finner jag, att förekomsten av grindar och led på enskilda vägar kan utgöra hinder för utveckling av trafiken på dessa vägar. Det må därför vara påkallat att lagstiftningsvägen söka råda bot på förhållandet i den mån så kan ske utan större ingrepp på andra viktiga intressen. Jag kan även ansluta mig till meningen, att de på området nu gällande principerna, vilka går ut på att hägnadsintresset nästan genomgående skall äga företräde framför trafikintressena, innebär en alltför stor privilegiering av de förra och att en bestämmelse om att grindförbud ej får vålla märkligt men i princip är tillräcklig för att skydda hägnadsintressena. Det betydelsefullaste skyddet för dessa intressen är dock regeln att ersättning skall givas för intrång. Det blir till följd av denna i första hand väginträngens sak att bedöma, huruvida kostnaderna för ett grindförbud i det särskilda fallet överstiger vad de är villiga att betala för att förbudet skall komma till stånd. Förbudsmöjligheten torde därför icke komma att utnyttjas i större omfattning än som är lämpligt ur allmän ekonomisk synpunkt.»

Statsrådet lämnar utredningens förslag i denna del utan erinran.

7. Förbud mot trafikfarliga anordningar.

Utredningen. I betänkandet har framhållits, att 1939 års lag om enskilda vägar i likhet med sina föregångare innefattade en huvudsakligen privaträttslig reglering av vägfrågorna och i enlighet härmed utginge från att anläggande och underhåll av enskild väg vore en angelägenhet uteslutande för ägarna och innehavarna av de fastigheter, för vilka vägen komme till nytta, och av de fastigheter, över vilka vägen skulle framgå. Frågan om särskilda åtgärder till främjande av trafiksäkerheten på enskild väg hade, såsom fallande utanför den nämnda ramen för lagstiftningen, icke beaktats.

I skarp motsats häremot stode ordnings- och säkerhetsföreskrifterna i 32—40 §§ allmänna väglagen, vilka generellt förbjöde uppförande av byggnad eller annan anordning, som kunde medföra men för trafiksäkerheten, inom visst avstånd från allmän väg och jämväl i övrigt innefattade betydande inskränkningar i markägarnas rätt att disponera över marken vid sidan av vägen.

Denna skillnad i den legislativa behandlingen motsvarades numera icke av någon skillnad i funktionellt hänseende mellan de allmänna och de enskilda vägarna. Enskilda vägar funnes, vilka förmedlade en allmän trafik av större omfattning än många allmänna vägar.

Utredningen föreslog införande i enskilda väglagen av en bestämmelse, som medgäve länsstyrelse att efter prövning i varje särskilt fall meddela förbud mot trafikfarliga anordningar vid enskild väg. Eftersom områden, som avsåges i 3 kap. enskilda väglagen, i regel vore lagda under byggnadsplan och då bebyggelsen inom sådana områden i regel vore av den karaktär, att stängsel utmed vägarna och andra liknande anordningar endast vore till

ringa olägenhet för trafiken, bleve en förbudsbestämmelse beträffande dessa områden av ringa betydelse. Den föreslagna bestämmelsens räckvidd borde därför lämpligen begränsas till sådana vägar, som avsåges i 2 kap. enskilda väglagen. För det intrång, som genom förbud av nu avsett slag vållades ägare eller annan rättssinnehavare i fråga om mark vid vägen, borde denne i princip vara berättigad till ersättning i samma omfattning som i fråga om allmän väg. Enär fråga vore om åtgärder, som vidtoges nästan uteslutande i allmänt intresse, borde ersättningen gäldas av kronan. Tvist om ersättningen borde — liksom fallet vore med ersättningar enligt 3 kap. lagen om enskilda vägar — upptagas av ägodelningsrätt.

Mot förslaget i förevarande del har reservation anmälts av utredningens ordförande och ytterligare en ledamot, vilka uttalat, att de icke ansåge behov förefinnas av ingripanden genom förbud av nu avsett slag samt hänvisat till möjligheten att reglera bebyggelsen genom byggnadsplan, stadsplan eller utomplansbestämmelser eller att överföra väghållningen till den statliga vägförvaltningen.

Remissyttrandena. Utredningens förslag om införande av bestämmelser till skydd för trafiksäkerheten på de enskilda vägarna har i princip tillstyrkts i de flesta yttranden. Åtskilliga yttranden har dock givit uttryck för en tveksam inställning. Domänstyrelsen samt länsstyrelserna i Kalmar och Skaraborgs län har anslutit sig till den mening, som uttalats av reservanterna inom utredningen.

Om sålunda vissa yttranden förordar en restriktiv tillämpning av de föreslagna bestämmelserna, finnes å andra sidan en grupp yttranden, vilka uttrycker den meningen, att förslaget icke gått tillräckligt långt.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har ansett, att den inställning, som kommit till uttryck i motiven till de föreslagna bestämmelserna, syntes väl restriktiv mot bakgrunden av vad styrelsen hade sig bekant om trafikförhållandena på enskilda bilvägar och en förbudsbestämmels betydelse för väghållarna och befolkningen.

I några remissyttranden har uttalats, att den föreslagna förbudsbestämmelsen borde, åtminstone i viss utsträckning, vara tillämplig även på vägföreningarnas områden.

Föredragande statsrådet. Denne anför inledningsvis: »Det torde numera framstå som ovedersägligt, att trafiksäkerheten är ett för alla gemensamt intresse, som kan motivera icke blott betydande ekonomiska insatser från det allmännas sida utan även sådana inskränkningar i enskild rätt, som en begränsning av den fulla förfoganderätten över marken vid vägarna innebär. I fråga om de allmänna vägarna är detta betraktelsesätt sedan länge erkänt, och vittgående bestämmelser har givits till skydd för trafiksäkerheten på dessa vägar. Behovet av dylika bestämmelser kan dock icke i och för sig hänföras till den omständigheten, huruvida väghållningen på en viss väg ombesörjes av staten eller av enskilda, utan bör i stället bero på vägens

beskaffenhet och karaktären av den trafik, som förekommer på vägen. I de yttranden, som intagit en kritisk ståndpunkt till utredningens förslag i förevarande del, har ej heller gjorts gällande, att icke trafikintresset skulle kunna motivera förbudsbestämmelser sådana som de av utredningen föreslagna. De invändningar, som förekommit, går i stället ut på att behovet av reglerande föreskrifter skulle i stort sett vara täckt redan genom nu existerande bestämmelser eller att de föreslagna stadgandena kunde vålla svårigheter vid tillämpningen. Särskilt hänvisas till den av reservanterna inom utredningen påvisade möjligheten att, om trafikförhållandena på en väg framkallar behov av reglerande föreskrifter, vägen förklaras för allmän och därigenom bestämmelserna i 32—40 §§ lagen om allmänna vägar göres tillämpliga på densamma.

Den sålunda rekommenderade lösningen överensstämmer säkerligen med vad som förutsattes vid tillkomsten av lagen om enskilda vägar och är även enligt min mening i princip att föredraga framför att lagen utbygges med alltför omfattande bestämmelser till skydd för allmänna intressen. Svårigheten att uppdraga en bestämd gräns mellan de vägar, som bör vara allmänna, och de vägar, som bör vara enskilda, medför dock att frågan om åtgärder till tryggnad av trafiksäkerheten på de enskilda vägarna icke kan avfärdas såsom betydelselös.»

Statsrådet framhåller härefter svårigheten att reglera bebyggelsen invid enskild väg genom stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser samt ansluter sig till utredningens ståndpunkt i fråga om behovet av bestämmelser till främjande av trafiksäkerheten på enskilda vägar och den huvudsakliga karaktären av dessa bestämmelser. Beträffande bestämmelsernas närmare utformning föreslår statsrådet däremot jämkningar, särskilt i syfte att minska avvikelserna från motsvarande föreskrifter i fråga om de allmänna vägarna. Utredningens förslag, att förbud mot uppförande av byggnad, uppsättande av stängsel eller vidtagande av annan för trafiksäkerheten menlig anordning skulle kunna förbjudas inom ett område om högst nio meter från vägbanans mitt, föreslås sålunda jämkat att avse detsamma som för normala fall är stadgat beträffande allmän väg eller alltså tolv meter från vägbanans mitt. I fråga om korsning mellan två eller flera enskilda vägar eller mellan sådan väg och järnväg eller spårväg föreslås, att skyddsområdet skall kunna utsträckas så långt att fri sikt längs vardera trafikleden erhålles på ett avstånd av 50 meter från korsningen.

Statsrådet fortsätter vidare: »Vad angår de föreslagna bestämmelsernas tillämplighet på vägföreningsvägar, har utredningen anfört skäl för att en förbudsbestämmelse här vore överflödig. Till de av utredningen anförda skälen kan läggas det förhållandet, att länsstyrelsen, därest fråga väckts om upprättande av byggnadsplan, enligt 108 § byggnadslagen har möjlighet att göra all bebyggelse beroende av dispens. Det oaktat kan bestämmelserna i vissa fall säkerligen ha en uppgift att fylla även beträffande de vägar, vilka omhänderhaves av vägföreningar. Särskilt bör erinras om att till vägförnings vägar kan hänföras ej blott vägar inom vägföreningsområdet utan

även vägar för utfart från detta område. Jag har med hänsyn härtill låtit jämka förslaget så, att dess ifrågavarande bestämmelser göres tillämpliga även å vägföreningsvägar.

Vidkommande frågan, huruvida meddelat förbud mot trafikfarliga anordningar bör upphöra att gälla, då bebyggelsen å det område, förbudet avser, reglerats genom fastställd plan, kan till stöd för ett jakande svar åberopas vad som gäller beträffande de allmänna vägarna. Enligt 35 § lagen om allmänna vägar äger de i 33 och 34 §§ samma lag givna förbudsbestämmelserna icke tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Tillämpningsområdet för de föreslagna nya bestämmelserna bör enligt min uppfattning avgränsas på samma sätt.

Att förslagets ersättningsregler i det väsentliga utformats lika med motsvarande bestämmelser i lagen om allmänna vägar och strandlagen, vilka reglerar likartade förhållanden, synes mig ändamålsenligt. Den föreslagna ordningen för prövning av ersättningsanspråk föranleder ej heller någon erinran från min sida.

Den omständigheten att de föreslagna nya bestämmelserna i princip göres tillämpliga på samtliga enskilda vägar anser jag motivera, att desamma överföres till slutet av lagen och får bilda ett särskilt kapitel, betecknat 5 kap. Till stöd för åtgärden kan jämväl åberopas, att bestämmelserna till sitt innehåll har blott ringa samband med lagen i övrigt.»

8. Rätt att föra talan för fastighet i mål och ärenden enligt lagen om enskilda vägar.

Utredningen. I betänkandet framhålles, att rätt att ta initiativ till förrättning enligt 2 kap. samt att föra talan å sammanträde med medlemmarna i vägsamfällighet tillkomme allenast fastighetsägaren med undantag blott för de fall, då fastigheten upplåtits under sådana mera permanenta nyttjanderätter, som avsåges i 5 § tredje stycket. I fall av vanligt jordbruksarrende vore däremot arrendatorn — oaktat han praktiskt taget alltid enligt arrendavtalet hade att fullgöra väghållningsskyldigheten — i stort sett avskuren från möjlighet att öva inflytande på vägfrågorna.

I utredningens förslag har frågan lösts på det sättet, att nyttjanderättshavare, som i denna sin egenskap fullgör väghållningsskyldighet, visserligen icke generellt tillerkänts samma ställning som fastighetsägare men enligt särskild bestämmelse föreslagits få befogenhet att i fall av väsentligt ändrade förhållanden yrka omreglering av väghållningsbördan. Vidare har föreslagits införande av rätt för nyttjanderättshavare att fordra anställande av tillsyningsman, som omförmäles i 48 och 49 §§, samt att överklaga beslut, som fattas å sammanträde med medlemmarna i vägförening eller annan vägsamfällighet, ävensom beslut om uttaxering av bidrag i penningar till sådan samfällighet.

Remissyttrandena. Utredningens förslag i förevarande ämne har icke blivit föremål för erinran.

Föredragande statsrådet. Denne anför: »I princip biträder jag uppfattningen, att den, till vilken fastighet upplåtits med nyttjanderätt på sådana villkor, att han gentemot ägaren har att svara för fullgörande av fastighetens väghållningsskyldighet, bör ha inflytande på vägfrågorna. Erinras kan, att detta var fallet enligt 1926 års lag om enskilda vägar, vilken intog den ståndpunkten, att nyttjanderättshavare, som nu avses, även gentemot övriga vägintrössenter var att anse som väghållningsskyldig för fastigheten, såvitt angick vägunderhållet. Den nuvarande konstruktionen har visserligen i andra avseenden företrädre framför den äldre men bör ej få medföra, att nyttjanderättshavarens i sak befogade anspråk på medbestämmanderätt åsidosättes.

Utredningens förslag, enligt vilket nyttjanderättshavaren får rätt att ta initiativ till omreglering av väghållningsfråga, som tidigare avgjorts i laga ordning, men däremot icke till att en förut oreglerad fråga bringas under prövning, kan emellertid icke sägas innebära någon tillfredsställande lösning. Mera ändamålsenligt är enligt min mening att nyttjanderättshavarens initiativrätt — i viss anslutning till vad som gällde enligt 1926 års lag — får avse alla frågor med undantag av fråga om byggande av väg.

I övrigt har jag icke någon saklig erinran mot utredningens förslag i förevarande del.»

9. Tillsyningsmän för väghållning.

Utredningen. Utredningen har ansett, att de nuvarande bestämmelserna om verkställighet av utlåtande, som vid förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar meddelats angående byggande av väg, icke vore tillfredsställande i fall, då väghållningen förklarats skola utföras efter vägdelning och de väghållningsskyldiga sålunda hade att svara för byggande av var sin väglopp. Bestämmelserna innehölle blott hänvisning till verkställighet i vanlig exekutiv ordning. I praktiken hade det visat sig svårt att på denna väg komma till rätta med mindre brister i utförandet. Framför allt vore det ofta omöjligt att få vägen i hela dess sträckning utförd på enhetligt sätt. I 48 och 49 §§ lagen om enskilda vägar finnes bestämmelser om utseende av tillsyningsmän för övervakande av vägunderhåll och vinterväghållning. Sådan tillsyningsman hade befogenhet att i händelse av brist i arbetets utförande låta vid särskild syneförrättning uppskatta bristen, att låta hos den försumlige utmäta det belopp, till vilket bristen skattats, samt att ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Utredningen föresloge, att dessa bestämmelser skulle göras tillämpliga jämväl å byggande av väg.

Remissyttrandena. Erinran har icke framställts mot förslaget i förevarande del.

Föredragande statsrådet. Denne förklarar sig godtaga utredningens förslag uti ifrågavarande del.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda lagförslagen.

I huvudsaklig anslutning till vad som anförts i motionerna I: 410 och II: 526 vill utskottet emellertid framhålla att i de fall, där länsstyrelse finner bestämmelser jämlikt 5 kap. i lagen om enskilda vägar erforderliga till främjande av trafiksäkerheten å enskild väg, länsstyrelsen även bör pröva huruvida vägen icke är av sådan betydelse för den allmänna samfärdseln att åtgärder bör vidtagas för att intaga vägen till allmänt underhåll.

Med anledning av vad föredragande statsrådet i propositionen uttalat om sandning av enskild väg vill utskottet framhålla att — oavsett vad som kan antagas vara den rätta innebörden av enskilda väglagens stadganden om vinterväghållningens omfattning — sandning av väg i vart fall torde äga ett så nära samband med övriga åtgärder för väghållning att något hinder ej kan föreligga för vägförening eller annan vägsamfällighet att ombesörja erforderlig sandning. Såsom statsrådet påpekar har de nu gällande stadgandena åtminstone hittills icke utgjort hinder för en ändamålsenlig utveckling. Av nu anförda skäl och med hänsyn till vanskligheten att i lagtext angiva den omfattning, vari skyldighet att sanda bör åvila vägsamfällighet, anser utskottet i likhet med statsrådet, att tillräckliga skäl ej föreligger för lagändring uti ifrågavarande avseende. Om skada å person eller egendom förorsakas därigenom att sandning icke företagits, får det ankomma på rättstillämpningen att enligt allmänna skadeståndsrättsliga grundsatser avgöra, huruvida skadeståndsskyldighet kan föreligga för vägsamfälligheten.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte antaga de genom propositionen framlagda lagförslagen; samt

B. att motionerna I: 410 och II: 526, i den mån de ej kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført i sin motivering, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1954.

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Osvald, Albert Hermansson, Lindahl, Ivar Nilzon, Axel Jansson, Ebbe Ohlsson*, Herbert Hermansson och William Ohlsson;

från andra kammaren: herrar Johansson i Torp, Nyberg, Levin, Andersson i Ryggestad, Carlsson i Stockholm, Nilsson i Östersund, Jansson i Benestad och Östlund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.